

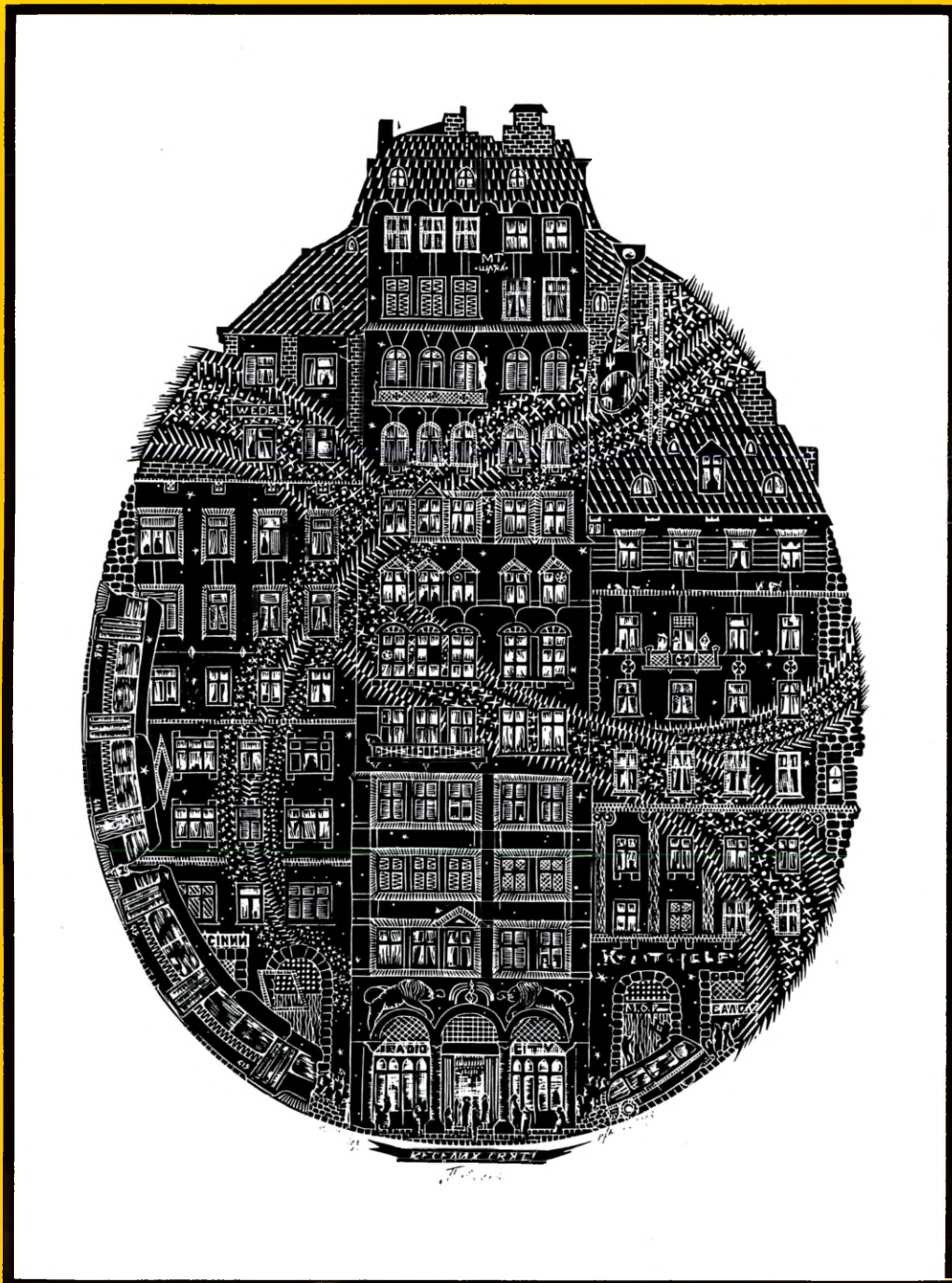
НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

PIK LII,

КВІТЕНЬ

Ч. 4

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація

Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англomовної частини — **Тамара Стадниченко**
Мовний редактор — **Роман Юревич**

Редакційна колегія:

Анна Кравчук — Голова Союзу Українок Америки

Марта Богачевська-Хом'як

Анна-Гая Горбач

Іванна Рожанковська

Ярослава Рубель — (з уряду) пресова референтка
Головної УправиАдреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Адміністратор — **Наталія Дума**

Річна передплата в США

Для членів СУА ..... \$ 25.00

Для інших передплатників ..... \$ 30.00

Поодинокое число ..... \$ 3.00

В країнах поза межами США ..... US \$ 40.00

OUR LIFE

VOL. LII

APRIL

No. 4

Published monthly
by

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

Non-profit organization

Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — **Irena Chaban**English Editor — **Tamara Stadnychenko**Ukrainian Language consultant — **Roman Yurevych**

Contributing Editors:

Anna Krawczuk — UNWLA Inc. President

Martha Bohachevsky Chomlak

Anna-Halla Horbach

Iwanna Rozankowskyj

Jaroslawa Rubel — UNWLA Inc. Press Chair

Editorial Office: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Business administrator: **Natalia Duma**

Annual subscription in the USA for UNWLA members . . \$ 25.00

Annual subscription in the USA for other subscribers . . . \$ 30.00.

Annual subscription in countries other
than USA ..... \$40.00 US currency.

Single copy ..... \$ 3.00

ЗМІСТ

Лист Єпископа Кир Роберта Москаля. Українська Католицька Єпархія, Парма, Огайо	1
О. Чернова-Животко. Лицарі жіночого руху	2
Марта Богачевська-Хом'як. Маленький нескромний ювілей і "наше питання"	5
Євгенія Лещук. Берестецький дзвін	6
Володимир Дрозд. Із книги свідчень	6
Вадим Лесич. Людина мовить	8
Софія Майданська.	8
Лідія Орел. Мистецтво Шевченківського краю	9
Вісті з Централі	13
М. Бачинська. На весні в Українському Музеї	14
Людмила Шушуріна. Бізнес-леді з української провінції	15
Our Life	
Most Rev. Basil H. Losten, Bishop of Stamford. Congratulatory Letter	17
Tamara Stadnychenko. Melanne Verveer	18
Borys Prokopovych. Changing History in American Schools	20
News from the UNWLA Headquarters	22
Ann Lenczyk Pawliczko. Ukraine and its Diaspora ...	23
Христя Навроцька. Наше харчування	25
Дописи Округ і Відділів	26
Загальні збори Відділів	28
Пожертви	29
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36

Ілюстрації Зоряни Сохацької.

Illustration by Zoriana Sochacky.

На обкладинці: **Юрій Кох.** Писанка, графіка. Львів, 1994 р.
Cover. "Pysanka" — "Easter Egg" by Jurij Koch. 1994.

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Директор — **Омеяна Рогожа**
Години урядування: від 10:00 до 4:00 по пол.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

P.O. Box 172, Holmdel, NJ 07733
(908) 888-0494 **Luba Bilowchtchuk**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Факс (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ: Ukrainian Booksellers, 49 Linden Gardens, Notting Hill Gate,
London W24HG, England

АВСТРАЛІЯ: Postup Ukrainian Cooperative Trading Society Limited,
928 Mount Alexander Rd., Essendon, 3040, Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National
Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, NY. 10003
ISSN 0740-0225

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1995 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

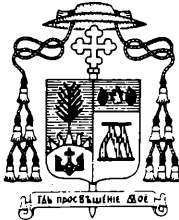
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

ІЗ СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВОГО ЩИРО ВІТАЄМО ЧЛЕНСТВО СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ТА ВСІХ ЗЕМЛЯКІВ В УКРАЇНІ І ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ! ХАЙ ВОСКРЕСЛИЙ ХРИСТОС ЗІШЛЕ ВСІМ РАДІСТЬ І ЩАСТЯ!

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ.

Українська Католицька Епархія св. свщм. Йосафата у Пармі
Ukrainian Catholic Diocese of St. Josaphat in Parma

5720 State Road • P.O. Box 347180 • Parma, Ohio 44134-7180
(216) 888-1522

No. 38/95 0
Prefix this number to your reply

9 лютого 1995

До
Високоповажаного Екзекутиви
Союзу Українок Америки
Ню Йорк, Ню Йорк

на руки вп. Анни Кравчук, Голова

Світла Екзекутиво!

Листа Вашого з дня 21 січня ц.р., Ч. 255/АК/ВБ, я одержав. Ви просите, щоб Отці Душпастирі в цій епархії споминали соток покійних жінок-союзниць на Святій Літургії в неділю, 2-го квітня 1995 р.

Мило мені запевнити Вам, що моя канцелярія з приємністю повідомляє всі Отців Душпастирів, щоб вони заздалегід упорядкували свої розклади Богослужб.

Бажаю надалі якнайкращих успіхів у праці ради слави Божої і добра всього Народу нашого. В тій же цілі шлю всім Союзницям Архидієрейське Благословення.

+ Рубен
см. єпископ

Олександра Чернова-Животко — громадсько-політична діячка, журналістка, дослідниця творчості Марка Вовчка і Лесі Українки. Родом із Волині, диплом з педагогіки отримала в Педагогічному Інституті ім. Драгоманова у Празі. В післявоєнні роки, перейшовши німецькі переселенчі табори, емігрувала до США. В Нью-Йорку стала співзасновницею Літературно-мистецького клубу.

Численні літературно-критичні статті, нариси та рецензії на творчість авторів-жінок публікувалися у видавництвах Канади, Аргентини і Америки. Союз Українок Аргентини видав збірку творів О. Чернової-Животко під назвою "Думи мої". Багато неопублікованих матеріалів письменниці, які залишилися, ще чекають свого дослідника.

О. ЧЕРНОВА-ЖИВОТКО
(1894—1973)

ЛИЦАРІ ЖІНОЧОГО РУХУ

Для того, щоб повстати проти несправедливості, треба собі в першу чергу усвідомити факт її існування. Звучить це наче парадоксально, але так воно є. Відомо, що можна дивитися і не бачити, слухати і не чути. Так само можна бути глибоко нещасливим, а почувати себе щасливим. Це справа свідомості, наставлення і частинно особистої вдачі. Прикладом щастя у нещасті може бути задоволення невірників у доброго пана, або сліпо закоханих, які ідеалізують свій об'єкт і не бачать не раз вражаючих хиб. Прикладом щастя, яке випливає із твердого наставлення бути щасливим може бути "Некультурна" Ольга Кобилянської.

В історії боротьби за жіночу рівноправність в європейським світі повне усвідомлення несправедливості у трактуванні жінки законом як підрядної одиниці, припадає на кінець 18-го сторіччя. До того часу над жіночим питанням задумувалися тільки окремі одиниці. Відмова освіти жінкам на рівні з чоловіками була першою кривдою, гостро відчутую жінками. Тому першим кроком боротьби жінок за рівноправність було намагання визначних жінок організувати школи для дівчат.

З розвитком науки рефлексії світла-знання все більше доходили до жінок вищих верств та захоплювали щораз ширші їх кола. Читання книжок, спостереження оточення і здібність порівнювати — навели мудрих жінок на критицизм щодо досконалості суспільного устрою, в яким вони були упосліджені. В багатьох виринало питання чому є узаконенням моральної і економічної надрядності чоловіка над жінкою?

Для допитливого розуму дійти до первопричини не було так трудно. Вона зразу лежала тільки у перевазі фізичної сили чоловіка над жінкою. Із розвитком філософічних думок та моральних засад, а згодом у шуканні погодження заповітів християнської науки із практикою до первопричини фізичної переваги почали додавати твердження про духову вищість чоловіка. Пізніше навіть деякі учені обґрунтовували погляд науково, що жінка є фізично слабша, що вона має менший мозок, а тим самим є слабша інтелектуально. Природне призначення жінки, казали вони, є приводити на світ дітей та бути об'єктом залежним від чоловіка.

Така "наукова" теорія трималася дуже довго, бо самі жінки в неї повірили і її піддержували. Одинокі протестантки були одіозними фігурами, і вони не находили розуміння серед жіночого загалу і не мали трибуни для висвітлення жіночого питання. Оснування жіночого часопису жінками діячів — жирондистів у Франції було власне спробою мати жіночу трибуну, з якої можна б було домагатись застосування кличів революції і розв'язки жіночих проблем. Але ці жінки згинули під гільотиною, як і їхні мужі — жирондисти. Але ідеї французької революції ширилися по світу. Особливо вони скоро із масою емігрантів перекидалися до Англії, де находили сприятливий ґрунт і викликали сильні зрушення. Там власне в 1792 році Марі Волстонкрафт написала книжку "Вимоги прав для жінки". Але книжка, як книжка. Дехто її прочитав, а багато і не читали і вона пішла в забуття. Треба було таки трибуни — преси. Жінки самі її створити не могли. Треба було

шукати помочі серед освічених і впливових чоловіків.

Отже, жіночий рух у своїх початках, як і в дальшому розвитку, спирався на прихильників "сильнішої" статі. Він мав, так би мовити, своїх лицарів.

Лицарів жіночої справи було багато. Були маленькі, імена яких потонули в тумані минувшини, були визначніші, а були й великі реформатори, і велетні духа.

Український жіночий рух може пишатись своїм рудоволосим лицарем-будителем приспаних, Іваном Франком. Це великий учитель українського жіноцтва і властивий творець організованого жіночого руху. Це він побачив Кобринську, її талановитість, мудрість і очитаність та поставив її на тяжку піонерську працю, підперши її силою свого авторитету. Українські жінки зносили квіти для свого "Першого Вінка", а сплів його лицар, Іван Франко. Незабутня це і неоцінима заслуга. На жаль, треба сказати, коли перед кількома роками українські жінки святкували ювілей жіночого руху, то питанню лицарства І. Франка не було приділено уваги. Як би не книжка Ірини Книш "Іван Франко і рівноправність жінки", то та головна особа в жіночій русі взагалі залишилась би за лаштунками ювілейних святкувань. Так само оминено Ольгу Кобилянську, письменницю великого формату, яка перша присвятила повноцінний і великий літературний твір "Царівна", ідеї урівноправнення української жінки. Цей твір відіграв ролю, як найкращий пропагандивний твір своєї доби серед широких кіл.

Кобилянська у творі "Царівна" не тільки описувала жіночу долю жалісними розчулюючими словами, як то робила Марко Вовчок, але вона сама ставила проблеми і шукала їх розв'язання. Так молода письменниця своїм твором "Царівна" прилучилася до великих письменниць західного світу, які ставили ті самі проблеми в своїх літературних творах. "Царівна" твір на свою dobu — дуже революційний. Для виступу з ним перед широке коло читачів треба було власного глибокого переконання у правоті своїх поглядів і громадської відваги. Дійшов до Кобилянської, мабуть у німецькій перекладі, твір Гомперса і твір великого лицаря світового жіночого руху Джана Стюарта Мілла "Поневолення жінки".

В одному уступі "Царівни" читаємо лаконічну замітку: "Перечитала Мілла. Плакала". З тої маленької замітки видно, що книжка Мілла зробила на Кобилянську велике вражіння, а що автобіографічні моменти у "Царівні" є незаперечні, то можна бути певним, що сльози Наталки були сльозами Ольги. Аналіза твору "Царівна" показує, що поруч із іншими ідейними течіями в творчість Кобилянської того періоду вплила сильна течія думок згаданого мислителя.

Сьогодні жінки мають усі свободи і в їх душах нема вже наболілих місць. Тому до сліз розчулю-

ватись згаданою книжкою, "Царівною", вони не можуть, але вдячними авторці вони повинні бути. В першу чергу повинні бути вдячні англійкам.

Англійські жінки тепер дуже активні в літературі. Вони радо беруться за монографії, які зовсім добре виконують, але за біографію Стюарта Мілла не взялась жінка. Її написав Джан Пак п. н. "Життя Джана Стюарта Мілла". В Нью-Йорку ця книжка вийшла 1954 року. Сторінок 508. Так аж за 80 років по смерті появилася вичерпуюча біографія того велетня науки і невтомного борця за жіночу рівноправність.

Історія цієї книжки — це історія життя двох людей: Стюарта Мілла і жінки Гаррієти. Прочитати цю книжку цікаво кожній жінці. Над нею можна і заплакати і засміятись. Вона навіває багато роздумвань, зокрема про добровільне радісне підпорядкування великого мужського духа жіночій волі.

Джан Мілл і Гаррієта Тейлор були дітьми із середовищ дуже близьких світоглядом. Ці середовища характеризували: поступовість, політичний лібералізм, а філософічно раціоналістично-індивідуальні погляди на життя. Їх любов зразу мала міцне духове та інтелектуальне підложжя, завдяки якому вони витримали всі негоди і ця любов тривала ціле життя.

Яка різниця долі першої любові Франка! Ріжниця середовищ і світоглядів одразу була прогалиною, яка зрештою перетворилася у прірву. Спільне у Мілла і Франка було те, що вони шукали жінки-інтелектуалки. Мілл таку найшов, а Франко хотів створити таку із милої, мудрої, але в цілому звичайної дівчини. Неуспіх і втрата її поклали тінь на ціле життя велетня.

Мілл і Франко дуже побідні до себе поступовістю, своєю снагою удосконалення людини та піднесення пригнічених. Подібні вони також тактикою: не займати скрайніх становищ, а йти до основи речей, відсіваючи другорядне побічне. Подібні вони до себе своєю вірою в людину і своєю кольосальною працездатністю. Є подібність і в походженні: батько Франка був ковалем, а дід Мілла шевцем, бідним над бідними. Як би Франко переждав одну генерацію, щоб народитись, його доля була б інакша і дав би він українському народові ще більше, як дав у своїх несамовитих обставинах.

Мілл був сином оригінального мислителя, історика і журналіста Джеймса Мілла, єдиного із дітей шкотського шевця, що вийшов у широкий світ. Батько Мілла належав до групи інтелектуалів, які купчились коло Бентама. Вони вірили в свободу волі, засаду доцільності у всім, визнавали тільки досвід і пізнання та були переконаними матеріялістами своєї доби. Приймали вони також теорію Льюкка, що людина приходить на світ без спадкових рис. Отже, кожну людину можна без кінця вчити і навчити все. Озброєний такими переконаннями батько взявся за виховання Джана сам. Недосконалість тодішніх шкіл

була очевидна і батько поглянувши на взірці приватного навчання Маколея, Пітта і Тенісона, не дав свого сина до школи. Отже, Джан Мілл вчився вдома. Наука подавалась йому щодня, як страва, виміряно. Крім науки він ще читав книжки, вибрані батьком. Треба було тільки брати готове і засвоювати. А як учився Франко. Скільки енергії і сил витрачалось на ту голодну науку. Через те і вийшли такими різними хоч і подібними ті два лицарі жіночого руху. Один сухий теоретик, другий палаючий "Вічний революціонер — Дух, що тіло рве до бою". Одного томила висушеність почуття, другого спалювали пристрасті.

В родині Мілла не плекалося почуття. Засадою батька було — мало знайомих, щонайменше приятелів і жодної фаміліярності. Не диво, що пізніше Джан з певною гіркотою казав про себе: "Я вийшов в життя із добре вирядженим кораблем і радаром, але без вітрил. Тобто без почуття". І далі: "Я є одним із небагатьох у цій країні, який не відкинув релігії, а який її не мав. Залишається дослід і пізнання, а далі — не знаю". Залишалось "нічого" і перед тим "нічого" молодий Джан зупинився у своїх 20 роках і зжахнувся. Пережив він тоді тяжку духову кризу. Далеко пізніше, аж по смерті батька, у 1836 році, коли на Джана перейшла опіка родиною, він признався, що аж тепер перестав бути латиком. Однак сухість у відношеннях ніколи не зникла. Прогалина ніколи не заповнилась.

Зводячи водно твердження автора біографії Мілла, одержуємо такі підсумки: особовість надзвичайна своєю відмінністю від тупої доби, ерудит, опанований мудрий, критичний, подивугідний, величний і в той самий час якийсь страшний, якийсь моральний Агриппа. Поза всім сухий, як порох.

Все це можна віднести до Франка з першої половини підсумків. А далі різниці — не сухий, а повнокровний, пристрастний, не тільки теоретик, але й поет рвучкий та бунтівничий Англієць пуританин, представник нації самостійної і пануючої, і українець, непризнаний пророк нації, заведеної в рабство, упослідженої до самозаперечення, до зневаги себе і всього свого. Ділив лицарів і час і простір, певна неподібність всіх обставин, а проте дух часу був ще той самий і він єднав поза простором окремі душі в тім чи іншій пляні.

Політично Мілл був лібералом і перебував у сфері ідей, які напливали із Франції. Він власне був першим зв'язковим між обома країнами так, як Карлей між Англією і Німеччиною, як Франко між Наддніпрянщиною і Галичиною. Ідеологічно Мілл не міг найти певного ґрунту між радикалами, які опирались тільки на доказ і відштовхувався до Колпріджа, який був за віру і знаходив рай на землі. Люди, осяяні світлом справжньої мудрости, не можуть взагалі примиритись із чисто матеріялістичним світоглядом. Франко був типовим українським революціонером і соціялістом,

якого ідеї ніколи не укладались у рямці матеріялізму. Його виступи проти недосконалости церковних інституцій, а особливо проти невідповідних представників духовного звання, не значать, що це були виступи проти віри в Божеське начало. Радикали в Галичині за Франка були середовищем, в яким він міг створити собі трибуну. Так само в Англії Мілл проголошував свої поступові ідеї із трибун радикалів. З початку у "Вестмінстер Рев'ю", а пізніше, по розході радикалів із Віґами, у "Лондон Рев'ю". Власне у першому із згаданих журналів Мілл дав перший натяк на жіноче питання.

В основному наставлення до того питання Мілл перейняв від батька. Батько Мілла припускав, що відносини між статями зміняться і допускав думку про право голосу для жінки. Найбільшим злом людської природи уважав він перверзійну якість, де уява про взаємовідносини між статями гніздиться у сфері фізичних взаємин.

Життя самого Джана Мілла склалось так, що він все мусів боротись з вимогами своєї статі, і він їх люто поборював.

Універсальний інтелект Мілла виявився у цілому ряді наукових праць, зокрема в монументальних працях "Система логіки" і "Засади політичної економії".

У свої 23 роки Мілл був вже готовим науковим працівником і активним членом організації молоді, які цікавились сучасними ідейними рухами. Для заробітку працював там, де батько — в уряді Індії і мав вже доступ у вище товариство. Отже, він не мусів провадити цю непосильну боротьбу за фізичне існування, яку витримував наш Іван Франко.

Почав Мілл, звичайно, приглядатись до жінок. Ітелект, який переріс вік Мілла, не дозволив йому спинити увагу на дівчині, а тільки на дозрілій жінці. Перша його любов була блискуча постать сальонів, де сходилась верхівка інтелігенції, відома красуня леді Боврінґ. Не зустрівши відгуку на свої залицяння, він вражено відвернувся. Він у своїй уяві мав уже тоді ідеал жінки, яка його може здобути. Мала вона бути високих моральних якостей, відповідна розумом і серцем та гарна, щоб могли бути природнім об'єктом подиву.

Такий ідеал мав і наш український лицар жіночого руху Іван Франко, але у своїм оточенні не міг найти його готовим. Тому найшовши матеріял в особі Ольги Рошкевич, задумав сам виховати її до ступеня вимріяного ідеалу. Це йому осягнути не пощастило. Все було проти здійснення любови і матеріял не був зовсім відповідним. Тому перший цвіт його любови зів'яв безплідно. Він пішов шукати далі. Блукав, залюблювався, але ідеалу не найшов. Була у тім певного роду трагічна послідовність.

Натомість англійська послідовність Мілла привела його до ідеалу, чи радше до того, що він ціле

МАЛЕНЬКИЙ НЕСКРОМНИЙ ЮВІЛЕЙ І "НАШЕ ПИТАННЯ"

Я й не подумала, що саме цього року минуло 30 років від часу, коли я, перелякана, вперше самостійно стала перед університетською публікою і почала читати лекції. І я не відсвяткувала ювілею. Хоч, властиво, є що відзначати. Скільки різних студентів, різного віку, навіть на двох континентах, пройшли в моїх аудиторіях. Мені пощастило читати курси, які я сама плянувала і проробляла. Історія інтелігенції у Східній Європі, в Росії, лібералізм, націоналізм, навіть кілька курсів з еміграції. Історія Російської імперії дозволяла включати теми, які не були обговорені у стандартних працях та підручниках. Цікаві студенти ставили питання, що далі вводили нас у дискусію нерозглянутих тем. А потому добрі студенти проводили свої досліді, і собі ставали, чи радше сідали, перед клясу.

Та найбільше мені пощастило, бо коли я починала викладати в Америці, поширилось зацікавлення вивченням меншин і жінок. У той самий час Союз Українок Америки постарався про написання історії жіночого руху в Україні. Союзнянки знайшли мене, а я відкрила жіночий рух. Споріднення всіх тих аспектів яскраво відбилося на моїй праці і на моєму житті.

Праця над жіночим рухом на Україні без ширшого діапазону вивчення громадських рухів, філантропічної діяльності, взагалі жінок у державі, громаді, політиці, була б просто перерахуванням відомих фактів чи організацій. А так треба було представити

тему іншим, треба було приготувати курси, треба було включити Україну і її жінок у розповідь про решту світу. Так, без академічної аудиторії, спеціально зацікавленої жіночим рухом на Україні, мені вдалося таки мати аудиторію, яку можна було зацікавити цією темою.

А тепер... Тепер зацікавлення колишньою імперією Росії породило зацікавлення Україною. І я святкую це тридцятиліття, читаючи курси з історії України в клясах, у яких немає жодного нащадка українців.

Це не мій ювілей, це сторінка в історії, і в історії науки в Америці. І історія не тільки України, але її жінок.

Вражає не те, що обставини міняються — ми до змін привикли, і ми чей же вірили, що колись вони, ці обставини, зміняться на краще. Вражає саме нормальність цих змін, їхня повсякденність. Таке воно все природне, звичне, що забувається, як воно не просто було, і як зовсім не нормально.

Праця на відтинку культури в США значно облегшилась. Пам'ятаю, як Ірена Гладка мусіла шукати за пригожими матеріалами на програми для посилок відділам. А сьогодні, — як швидко воно стало зайвим. Матеріалів досхочу, коли б лиш час та охота далі вивчати цю країну.

Може час від часу варто нам пригадати собі — "We've come a long way!"

життя вважав ідеалом. Знайшов він його в особі Гаррієти Тейлор, жінки одруженої, матері двох дітей. На мініятурі бачимо стилеву головку доби, лебедину шийку, похилі ніжні плечики і великі виразисті очі. Зіставляючи портрети ідеалів двох лицарів, бачимо різниці: Гаррієта — це певність в собі, амбітність, свідомість своєї жіночої сили і інтелігенції у виразі обличчя, Ольга — мила дівчина з наївним виразом обличчя, матеріал доброї жінки для забезпеченого успішного чоловіка. Не борець, не змагун, якого хотів мати при собі Франко, але може якраз те, що йому було потрібно, бо Франко був муж в повнім значенні слова і як такий потребував, сам того не усвідомлюючи, звичайного родинного запілля. Зрештою, він собі таке і створив, але обставини все знищили. Родинне вогнище не давало тепла, лише отруйний

чад. Натомість англійський лицар не збудував свого гнізда, а залишився на краю чужого.

Правдою є, що Гаррієта мала на Мілла гіпнотичний вплив. Він, попросту, перестав відрізняти себе від Гаррієти і часто під її впливом заперечував те, що перед тим захищав. Був він, наприклад, зразу за таємне голосування, а став потім проти нього. Був проти кари смерті — а став за неї.

Правда, Гаррієта не мала досить інтелекту ні підготовки, щоб збагнути суть речей. Її впливи йшли по поверхні, навіть у жіночій питанні, але її інспірації щодо тем розроблював учений — Мілл. Найкращим показником поєднання духа Гаррієти з творчим духом Мілла є книжка "Поневолення жінки", яка була написана на основі рукопису Гаррієти.

"Вільна Україна", ч. 21. 1959.

БЕРЕСТЕЦЬКИЙ ДЗВІН

Ось-ось дихне Чорнобиль недалечко...
 Вже чорна хмара сунеться на нас!
 І дзвін прийшов у славне Берестечко
 В передчутті грози — у слухний час.
 Вкраїна вся в чорнобильській напрузі.
 О, недарма з'явився нині він...
 Збираймося міцніше в коло, друзі,
 На сполох!

На тривогу — биймо в дзвін!
 Крадеться атом тихо і зловісно,
 Прикрившись словами: "дружба", "мир"...
 Тож биймо в дзвін,
 допоки ще не пізно!

Поки фатально не розлився Стир.
 А за людину в нас уся держава,
 Й сама людина в нас — людині брат.
 Та, щоб не вмерла України слава,
 Народе правди, бий у дзвін
 стократ!
 Бо атомна премудрість розгорнулася.
 І ця "премудрість" все веде на скін.
 Покіль Пляшівка ще не захлинулася —
 Серцям в дзвін!

Тривога!!!
 В дзвін!
 У дзвін!

"Дорогою птахів",
 Київ, 1991.

ІЗ КНИГИ СВДЧЕНЬ

А вже дописано було Книгу днів Пакуля нашого.
 Але колесо жисті далей котилося, і пливла ріка часу.

І не стало Пакуля, чорний попіл од вогнища чорнобильського упав на Пакуль. І не стало Пакуля, давнього як світ, але ще був Край, і розбрелися люди пакульські по Краю широкому. І зробилося усе так, як Уляна Несторка наврочувала, коли ще була в селі. Бо з'явилась Улянці богиня смерті і ночі Морана на горі Круковій. І чула Уляна, як кури пакульські півнячими голосами пеють, як удода у вугли хат стукать, і бачила вона, як жаби через пороги хатні скачуть. І казала Уляна, що скоро спорожніють хати наші, бо серед дня товчуться домовики на горищах, а ночами бредуть із села і виють на околицях. А ми не вірили Улянці.

І збудували для нас селище нове по той бік Невклі, за рікою Галицею. І назвали ми те селище Пакулець, бо — жменя нас лишалося. І хоч домівки у нас нові, але — як домовини яни, на один копил зліпліні. І дворища у Пакульці — шнуровані, вишиковані вздовж стрічки асфальтової, як солдати в строю. Але нема нам куди подітися, і осіли ми за рікою Галицею, на невдобах, не жити, а — віку доживати. І земля туточки не тая — цілик не торканий, слізьми і потом родителів наших не орошений, і вода з водогонів не тая — залізом яна тхне. І тільки вітер, як подмейон з-за Невклі повноводої, з-за лугів, нам пахне солодко і плачемо ми тади, жисть свою споминаючи.

І ходив Андрон Мохнач по дворах перед неділею поминальною: "Хто з вас хоче рідних своїх на горі Вишневій провідать, я поведу". І набралось нас, дохляків, хто ще ногами тепіпає, повен автобусик, трохи й молодняку прийшло. І доїхали ми до села Дуболугівка, а з Дуболугівки поїхали ми до села Лютēja. А в Лютėjі повів нас Андрон Мохнач по сходах хитких на катер, що по Невклі, од Мрина до Мньова снував. І хапали ми в пригорщі водичку з Невколі і пили спрагло, така яка нам, тая водичка, смашна та рідна. І пливли ми по Невклі, наче душі померлих по річці підземній — на той світ, як у давніх казаннях розказується. Хоч сонечко з неба чистого до нас усміхалося, але крозь сльози усміхалося яно. А як пристали ми до берега пакульського і на землю ступили, упали ми на коліна і земельку родну з плачами гіркими цілували.

А я голову підняла і бачу: пливе над нами пасьмо туману сивого, але не туман то, а Уляна Несторка у небі пливе, очі її пекучі я і на тому світі познаю. І попливло видиво тее у бік гори Вишневої. А мовив Андрон Мохнач: "Благословила Уляна Несторка прощу нашу і стежку нам стеле, а без її благословення нога людська туточки не ступить".

І повів нас Андрон Мохнач по мосту бетоновому через річку Синявку. А були уже води її гіркі, і у воді прозорчастій рогаті зміюки клубками зеленими в'юнилися. І повервечилися ми далей — вуличкою нижньою, наче тунелем зеленим. Бур'яніли непроглядно грядки наші колишні, а на хатищах бузина буяла, як

ліс, і цвіла вона розкішно, китиці цвіту, наче добрі соняхи, висіли над нами. Але пахнув цвіт бузиновий духом сірчанним, пекельним. І скалилися до нас із кущів бузини тварі косьматі дідьків та мар. Тади вилетіли з шалини коти крилаті і закружляли над нами з нявкотом голодним. Але впливло з-за гори Воронової оболоко туману, і зграя котів крилатих шуганула в бакай.

І перейшли ми по кладці вузькій мертво ріку Білорічицю, і відкрилася очам нашим гора Вишнева. І було підгірря її, де ми донедавна сіно косили на левадах, лісом молодим заросле. І вийшов з лісу того лось величезний, з двома головами, а на обох головах його — роги лапаті. І зирнув лось на нас, людяк, сумними очищами, і заревів тужно, у два голоси, аж мороз по шкірі. Але уже проминали ми лісок, уже ми на Вишневу гору, де могили родителів наших, сходили. І шурхнуло з-поміж могил, травою зарослих, стадо свиней із псиними головами, скотилося яно в глинище і гавкало одтуль. Але ми уже на шпилі гори стояли.

І відкрилася із шпилі гори Вишневої очам нашим зболеним пустеля зелена, в долині, де Пакуль одвіку був. А над пустелею зеленою висіла туча вороння чорного, а крила у них — як у коршаків, а дзьоби у них — серпаті. І тільки над церквою пакульською вікнина чистого неба синіла, обминало її вороння. І гомоніла церква, вивершена маківками блакитними та хрестом золоченим, гомоніла церква з небом — як жива. І розбрелися ми по кладовищу на горі, кожен — у гості до предків своїх. А Мохнач поклав у траву ящичок, яким той атом проклятуший чуть, та й каже: "Ого, як стукає! Люди добрі, се місце — для мертвих, а не для живих, не можна нам туточки довго бути". А я йому і одвічаю: "То не атом, синку, стукає, то стукають до нас із гробів родителі наші, гніваються яни, що ми земельку рідну прошухлювали, Краю нашого не вберегли. А ще Нестор Семирозум людяк навчав, як батьки свідчили: душі наші, чи на землі яни, чи вже на небі, живі доти, допоки жива душа Краю нашого". Опечалився Андрон Мохнач од слів

моїх, а далей і мовить: "Нема Пакуля, се правда. Але є і вічно буде Край наш. І хто зна: мо, сая рана незагойна зробилася, аби ми, сліпі й глухі дотуль, прозріли".

І набалакалися люди пакульські з предками своїми, коло могил рідних. А тоді зійшлися вони на шпилі гори Вишневої, щоб спільну учту по мертвих справити, як це одвіку велося. І згадували вони життя своє і батьків своїх, коли ще Пакуль був, згадували, що доброго в тому житті було, бо що поганого було, те й саме ніколи не забудеться.

І скумасно нам думать було, що нема усього того уже і не буде ніколи, і Пакуля нашого нема.

А вже сонце за ліси Синявські опускалося, у чорну хмару пірнало. І звелися ми на ноги, щоб спішити в берег, до катера. Але зблиснуло в хмарі чорній, кошлатій, над лісами Синявськими шість очей вогнистих, жалких. І вплив з хмари зміюка крилатий, з трьома головами на довгих шнях. І летів він, крилами вимахуючи, над пустелею зеленою у бік церкви пакульської, і три голови його вогнем дихали. І вже язики вогню того маківки церкви лизали. І серця наші трохи не лопалися од горя, вдіяти ж ми нічого не могли. Аж тут зітхнула тяжко гора Вишнева, на шпилі якої ми стояли, і застогнала земля пакульська од подоля Крукової гори до круч над Невклею. І одділилася церква наша од землі, на якій одвіку височіла, і в небо, сонцем привечірнім підчервонене, стрімко злетіла. Виписав зміюка крилатий коло над зеленою пустелею, де Пакуль колись був і зник у хмарі чорній без сліду. А церква злітала все вище й вище, аж покуль, у небесах верхніх, над Краєм нашим, до життя нового розбудженим, зорею ясною засвітилася.

І молилися люди пакульські, згорьовані, до зорі нової.

І душі їхні, вогнем обпалені, відкривалися до небес довірливо, як квіти до сонця. У надії своїй останній...

1985—1990, Київ — Халеп
Володимир Дрозд, "Листя землі", 1992.

Текст, який ви прочитали — це останній розділ відомого літописного роману "Листя землі" (1992) Володимира Дрозда. Автор написав свій роман на підставі зібраного впродовж кількох десятиліть спогадового матеріалу з багатьох областей України, що його він опрацьовував у 1985—1990 рр. та зльокалізував недалеко Чорнобиля на Поліссі. Основою роману, за словами самого автора, є "поривання і надії, думи, досвід життя, трагічний, духовний пошук народу". Роман віддзеркалює життя українського народу в його різних прошарках впродовж ста років — від 1880-их по 1980-ті — з усіма катаклізмами цього періоду.

В дев'яту річницю Чорнобильської катастрофи хай цей заключний акорд, повний болю, туги і надії на краще завтра України, пригадає всім нам, що людина повинна берегти все те, що було нам подароване Творцем: рідну землю, природу, мову і культуру свого народу.

А. Г. Г.

ВАДИМ ЛЕСИЧ

ЛЮДИНА МОВИТЬ

Будуємо й руйнуємо в Твоєму імені,
всесильний Отче,
а живемо — ім'я власним.
І хоч цьогочасні
і люди й речі — змінені,
і світ наш, наче свічка, догоряє й гасне,
ми замикаємо очі
на те, чого не хочем бачити,
а що — у нас самих якоюсь часткою невловною.
Це те, що заховалося
за місяця холодного, блідою повнею
у сутінку недоруйнованої башти
і стало — поміж тінню й світлом,
в ім'я Твоє, великий Отче.

Твого обличчя я не бачив.
Не знаю Твоїх шат.
Вогонь жертвний — марно витлів
І куріє лиш чад,
а серце — рве виття собаче
до синього місяця, що висне
у порожнечі.

Ти, напевно, такий, як і ми усі на землі,
але — ліпший.
Твій є день, і Твій є вечір,
і чую, як Ти нахилився над узголів'ям колиски
і дихаєш тепло і ніжно воружиш устами,
— і в цьому диханні — твій віддих, людино.
Найперший — і останній.

1956

СОФІЯ МАЙДАНСЬКА

Сьогодні ми спостерігаємо як значна частина молоді, що не знаходиться під наркотичною дією наймодерніших рок-груп, все частіше виявляє глибоке зацікавлення "первородною" народною піснею. Не тільки професійні фолкльорно-етнографічні групи, але й самодіяльні ансамблі в селах і містечках, намагаються перейняти від своїх бабусь інтонацію, манеру співу, кожен віддих, кожну, майже непомітну павзу, щоб відродити голос давноминулих віків, дух магічного слова, бо в календарних піснях у весільних ладканнях, як у взорах на вишивці, немає нічого випадкового, все в них наповнене життєтворною

силою оберега.

Ще не так давно ми впізнавали карпатський край лише по "дрібненькій" коломиїці, а схід України по розлогих, гучних "квітучих тернах". Сьогодні до нас повертаються, наче проростають з княжої давнини, голоси полян, древлян, дреговичів, уличів, тиверців, сіверян, дулібів, волинян, бужан. Голоси предків, що довгі віки лежали в потаємних сховах нашої пам'яті, відкриваються нам у Золотій пекторалі дитячих голосів, які знову виводять коло церкви гагілки, закликаючи весну-красну.

МИСТЕЦТВО ШЕВЧЕНКОВОГО КРАЮ

Закінчення

Яким же було народне вбрання батьківщини Шевченка?

Як і по всій Україні, на Звенигородщині в умовах натурального господарства майже всі предмети побуту виготовляли власноручно, а найбільше праці потребувало виготовлення одягу. При лійовій свічці, а у більшості випадків при дерев'яній скалці, пряли. За скалкою доглядали діти, тому їм не давали спати вчасно ввечері і допізна вранці.

Пряли з гребеня тонку пряжу на рушники, святкові сорочки, хустки, грубішу — на скатерки, буденний одяг, рядна, мішки, пряли вовну на плахти і запаски, верхній одяг. Ткали самі або віддавали ткачам, віддавали валяти сукно на свити та киреї.

Особливо докладали зусиль для виготовлення святкового одягу ("між люди"). Галина Шевченко (с. Кирилівка) у 88-річному віці в 1946 році розповідала Л. Мулякко: "Давали за молододо гроші тільки багаті, ну а скриня була в кожної, та як же випхнути дівчину голу з хати? На весілля скриню везуть увечері за молододо і княгиня сидить на скрині. А що в скрині? Сорочки тонкі та товсті, рушники, скатерки, рядна, одежа, спідниці. А як моя мати йшла, то запаска на будень, а плахта на свято. Ще й я материну дівочьку плахту носила. Спідниця одна чи дві, керсетки до вусів, платок квітчастий і такий, свита і кожух (бувало що кожуха й не дають), чоботи, намисто.

Без намиста, як без рушників, йти заміж не можна, як не було — весілля відкладали, у багатих було велике намисто з дукачами, у бідніших — дрібне, а без намиста не дівка".

Добре намисто привозили чумаки з півдня.

У Шевченка:

*У доброму намистечку
В садочку гуляє,
Як та краля.*

Як розповідають старші люди, добре намисто коштувало стільки, як пара волів.

Якщо батьки не могли купити дочці необхідні до весілля речі, вона змушена була йти в найми.

За Т. Шевченком:

*Якби мені, мамо, намисто,
То пішла б я завтра на місто.
А на місті, мамо, на місті
Грає, мамо, музика троїста,
А дівчата з парубками
Лицяються. Мамо! Мамо,
Безталанна я.*

*Якби мені черевики,
То пішла б я на музику,
Горенько моє!
Черевиків немає,
А музика грає, грає,
Жалю завдає!*

Як і по всій Україні, невід'ємною у народному жіночому вбранні тут була додільна сорочка зі стоячим коміром та подолом (лиштвою). У першій половині XIX ст. вишивалась більш відбіленими, ніж саме полотно, нитками, фарбованими в синій та коричневий кольори ягодами бузини та дубовою корою. Вишивали переважно гладдю, пізніше нею також шили, але червоно-чорними нитками (узори на рукавах називали "мальованими"), давно тут відомі і такі техніки, як вирізування, мереження, хрестик, гладь, стебнівка, тамбурний шов, верхоплут, зубцювання, настилування, лічильна гладь, занизування ретець. Треба сказати, що давні чоловічі сорочки за кроєм і оздобленням були подібними до жіночих, сорочку завжди заправляли в штани. Такими ж були і дитячі сорочки. Цими всіма техніками вишивали також і рушники різного призначення.

Окрасою жіночого одягу були картаті плахти, з переважанням червоного для дівчат ("червонятки"), синього та чорного для жінок ("синятки"). На щодень носили темні вовняні запаски. Т. Шевченко у листах до Г. Квітки-Основ'яненка писав "... а я таки знову буду просить прислати мені дівочу сорочку гарно пошиту, плахту, стрічок зо дві та й годі..."

Пізніше з'явилися рясні спідниці різних кольорів, часом пошиті аж з 7 пілок.

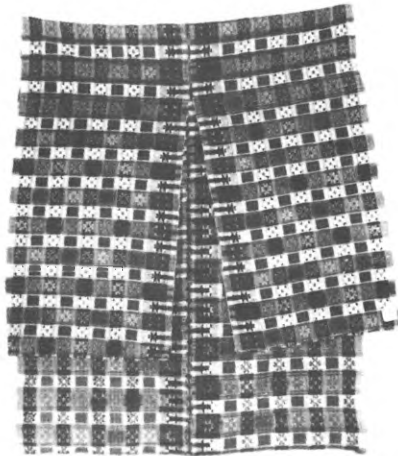
Гарно жіночу поставу підкреслювали керсетки до вусів з однотонних та орнаментованих тканин, короткі та довгі, оздоблені вишивкою та плисом. На Звенигородщині навіть чоловіки носили безрукавки типу керсеток. Не було хлопця чи чоловіка без пояса, а дівчини чи жінки без крайки або пояса. Від холоду носили переважно з брижами свити, по деяких селах їх звали бурносами (не приталені). Знав бурноси і Кобзар:

*А та стоїть собі під тином
та вовну білу пряде
на той бурнус йому святошний...*

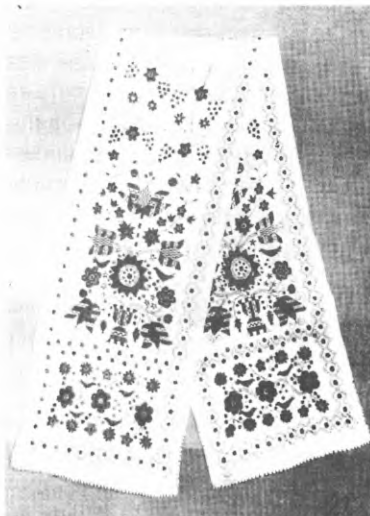
Різних ґатунків та кольорів носили жінки крамні спідниці, часом з круглим коміром, білі широкі кожухи, обшиті смушком, на верхній полі "з квіткою". Кожна дівчина і жінка мала по кілька хусток і очіпки на ваті. Взувалися у чоботи, черевики та шкіряні постоли.

*Керсетка. Середня Наддніпрянщина. XX ст.
"Kersetka" (Corset). From the inner Naddniprovyanshchyna region of Ukraine. 20th century.*

*Плахта. Середня Наддніпрянщина. XX ст.
"Plakhta". From the inner Naddniprovyanshchyna region of Ukraine. 20th century.*

*Рушник. Середня Наддніпрянщина. XX ст.
"Rushnyk". From the inner Naddniprovyanshchyna region of Ukraine. 20th century.*

Чоловіча сорочка, оздоблена вишивкою, заправлялася у широкі штани (шаравари). Верхнім чоловічим одягом були чумарки, киреї, свити, кожухи. На голову чоловіки одягали смушеві шапки, влітку — брилі.

Любив Кобзар народне вбрання, охоче носив сам його (пригадаймо його портрети в кожусі, смушевій шапці, в чоботях).

Які народні обряди, звичаї, пісні були популярні на батьківщині Кобзаря?

До сьогодні найкраще збереглося весілля, похоронний обряд, храмові свята ("Мед"), пісні різних жанрів.

З 16-17 років хлопці та дівчата починали парубкувати і дівувати. В осінньо-зимовий час сходилися на вечорниці та досвітки, весною і влітку — на вулиці, зустрічалися в полі, на сінокосі, на свято — на музиках.

Наступала осінь з довгими вечорами, і негода перешкоджала молоді збиратися на вулиці (на колодках), майдані чи біля млина. Часто на вечорницях з кутка на куток переходили хлопці, а якщо приходили з інших сіл, то ставили місцевим хлопцям могорич.

Для вечорниць вибиралася хата, де жило мало людей. Це була хата вдови або самотньої жінки. За таку хату і світло на період вечорниць дівчата платили харчами, хлопці ж наймали музик. Тут молодь парувалася, а невдовзі справляли весілля. Тривали вечорниці десь із 7 до 10-11 години вечора. Приготувавши у складчину вечерю (хто приносив борошна, хто сала, хто яєць), дівчата сідали за роботу: вишивали, пряли, часто сідали біля печі на розстеленому околоті. Хлопці також брали роботу: хто плів бриля, стругав ложку або шпички для галушок. Проте хлопці більше милувалися дівчатами, спостерігали за їхньою роботою. Працювали з піснею, жартами, висміювались окремі вади односельчан, жартували над закоханими. Іноді приходили молоді подружжя та старші люди. Тут можна було почути різні оповідання, казки, байки, запрошували кобзарів, лірників. Дівчата мінялися місцями для того, щоб краще їх було видно хлопцям. Не працювали у свята, неділі.

Особливо жваво проходили вечорниці у свята (на Катерини, Андрія, Різдво, Новий рік, Водохреща). Після Водохреща починалися досвітки, на них дівчата вже більше вишивали, ніж пряли, готуючися до весілля. Вишивали ввечорі і вдосвіта. На досвітках хлопці залишалися ночувати з дівчатами.

Зручним місцем для знайомства були ярмарки та храмові свята.

Багато відомостей про весільний обряд на Звенигородщині зібрав та опублікував А. Кримський. Хочемо наголосити лише на великій ролі в ньому рушника та хліба. Так, в с. Попівка на Звенигородщині на заручинах:

*Два рушники — старостам,
Третій — молодому
І ще йому подарую
Хусточку шовкову.*

Коли дві молоді в одному селі зустрічаються, то стелять свої рушники на землі навхрест, б'ють покло-ни на рушнику тричі і цілються. Молода і дружка тільки рушниками підперізуються.

Молодий заводить молоду на посад за рушник, молоді стають на рушник у церкві, священник ним перев'язує руки:

*Шлюб брала, шлюб брала,
Шлюб шлюбувала.
На тонесенькім, на білесенькім
Рушничку стояла.*

Мати, коли виряджає до молодого, проводить молоду до воріт за рушник. Вечеряючи у молодого, молода чарку бере рушником. Перед тим, як ділити коровай:

*Миє дружко ручки,
Поглядає на кілочки,
Чи не висять рушнички,
Щоб потерти ручки.*

*Не дивуй, дружку,
Що короткі рушнички;
Наша нивка не вродила,
Стара ненька не зробила.*

Рідним, хрещеним батькам і всім весільним гостям дарують шматочок короваю, шишку і обов'язково рушник своєї роботи. Ті, кому подарували рушник, чіпляють через плече, а кому хустку — на голову, і починають танцювати. Після прощальних пісень старший боярин бере старшу дружку за рушник і веде її до матері. Коли перевозять скриню волами, мати кладе рушник на ярмо, якщо кіньми — то на дишель. Молодий і староста ведуть в комору молоду за рушник. У понеділок рано молода розвішує рушники на образи, на картини, на сволок, на кілочки і де тільки можна. Іде по воду, вмие батька і матір і витре своїм рушником. Після весілля від свекрухи перший раз іде до матері молоде подружжя, взявшись за рушник.

Кухарці дають хустку, три аршини полотна, рушник та хліб. У церкві молоді дарують священникові хліб, рушник і гроші.

До весілля молода нашивала та ткала кілька десятків рушників, про що сказано в пісні:

*А в коморі сволок,
Там рушників сорок,
Раненько вставала
На рушнички пряла.*

На батьківщині Кобзаря, коли дівчина до весілля не втратила цноти, батькам на голову одягали вінок і частували. У протилежному випадку на хату витягували воза, розсипали по хаті попіл, сміття. Пригадаймо сватання і весілля в п'єсі "Назар Стодоля". І сьогодні на батьківщині Т. Шевченка багато разів у весіллі бере участь рушник.

Без змін до наших днів по шевченківських селах дожив весільний хліб. Так, у с. Моринці, крім короваю, шишок, калачів на весілля випікають гребінь і днище або курінь бабі, хрещеній матері качку, хрещеному батькові борону. На весілля ідуть із випеченим вдома хлібом. Ввійшовши до хати молодої чи молодого, кажуть: "Поздоровляємо, вас, із цим днем" і дають батькам хліб, ті цілюють його і запрошують до столу.

Великим святом було Різдво, на нього ходили хлопці—"звіздослави":

*Ой на Різдво увечері
Ходив Христос по оселі,
Ранню росу оббивав
І з сльозами промовляв:
Щоб ягнята котилися,
Щоб телички родилися,
Щоб свині рясно поросилися,
Молимо Господа за все.*
(с. Кирилівка).

На гостинець давали пиріжки, ковбасу, калачі, сало.

На Новий рік засівали:

*Ой по полю, полю сам Господь ходив,
Діва Марія з Богом ходила, Бога просила:
Ой породи, Боже, жито-пшеницю,
всяку пашницю.
А льон по пояс, коноплі по шию,
Щоб у Вас ніколи голова не боліла.*

Або ще так:

*Сієм, сієм, засіваєм —
З колосочка жменька,
А з снопика мірка.
Та будьте здорові,
З Новим роком, із Василієм!*
(с. Кирилівка).

На Маланку дівчора щедрувала:

*Як не дасте доходу,
То переверну хату на воду.
Як не дасте дохід,
То переверну хату на лід.
Дайте, дядьку, гроші,
То будете хороші!*
(с. Кирилівка).

На Водохреща (Йордан) вирубували з льоду хрести, обливали червоним квасом і стріляли з пістолів, проводжали кутю.

На Великдень пекли паску і підпасники, калачики, готували крашанки та писанки. Крашанки були одноколірні (фарбували в лушпинні цибулі), а писанки — двоколірні (розписували воском). Функція крашанки і писанки у Шевченківському краю така ж, як і по всій Україні. Обмінювалися ними на Великдень, клали на могилу покійникам. Крім поширених по всій Україні "ружі", "безкінечника", на Звенигородщині побутували також писанки з орнаментом "чумацькі штани".

Дівчата співали веснянок, водили танки:

*На нашу гору, на нашу
Несіте пшона на кашу
Та будем кашу варити,
Та будем хлопців манити,
А каша буде клоп, клоп,
А хлопці будуть хлоп, хлоп.*

*Ой що ж то за село,
Що у ньому весело,
Кругом гори та долини,
Посередині куц калини,
Кругом нього зелененько
Всередині веселенько.*

(с. Моринці).

Майже без змін до наших днів у Шевченківському краю дожив похоронний обряд та храмове свято ("Мед"). На давніх могилах стоять фігурні кам'яні та металеві хрести. Для цього використовують і тепер місцеві поклади каменю (багато є в Городищенському районі). Металеві надгробні хрести, як і всі предмети з металу в побуті і в господарстві, робили ковалі.

За народним звичаєм, матір Шевченка поховали в садибі:

*У садочку та у холодочку
Катерину поховали...*

За народними переказами, коли домовину Кобзаря перевозили на Україну, хлопці та дівчата в стрічках несли на руках труну, кидали гілки на дорогу.

У повісті "Княгиня" Т. Шевченко згадує про бенкет і "Мед" у Кирилівського титаря. Поет сам був на "Меду" у свого давнього шкільного товариша Гната Бондаренка, коли приїздив у Кирилівку в 1845 році. І сьогодні традиція храмувати зберігається у шевченківських селах.

На Купала деревце вирубували з вишні, прибирали його квітами та свічками, ставили близько води. Для купальського вінка хрестовину робили з дубчиків, обплітали їх травою, потім приплітали квіти, і

обов'язково вінок мав запалену свічку. Дівчата з розпущеним волоссям, в одних сорочках, заходили у воду на таку глибину, щоб вода змила з голови вінок. Довкола деревця-Купала співали і водили танки:

*За нашим садом
Три зірочки рядом,
Стій, дубе, не гуди,
Бо на тобі жолуді,
На цей вечір Купала,
На вулиці гуляла.*

(с. Кирилівка).

Одночасно стрибали через запалене багаття, деревце топили, на вінках ворожили на долю, пускаючи їх на воду, несли вінки додому і клали до схід сонця на огірки, щоб вони плелися, як вінки.

У перший день жнив першу зжату жменю колосків (ручайок) перев'язували червоною стрічкою і ставили на покутті, а обжинок (останні стебла з колосками) освячували на Спаса, а у деяких селах робили "вінок" (колоски прикріпляли до триніжок). На Новий рік ходили один до одного в гості молотити "вінок". (Обряд обжинків поет згадує у повісті "Наймичка").

На Звенигородщині побутував цікавий звичай, пов'язаний з початком занять у школі. Діти несли до школи в горщику зварену кашу, пригощалися нею з учителем, раділи, коли в каші попадалися гроші. На останок розбивали горщик (таким чином висловлювались побажання учням успіхів у навчанні).

Ролю громадської думки, силу народної моралі неодноразово підкреслює у своїх творах Т. Шевченко. Тут він завжди виступає на боці скривджених, обділених долею людей.

За народним звичаєм через шість тижнів після пологів покрітка ішла до церкви "на виводини". Стоячи на колінах перед церквою чекала, поки священник винесе їй дитину.

Із спогадів Ганни Шевченко: "Виганять не виганяли, але було їй часом так, що сама з села тікала, а дитину кидала в чужих. В хаті їй всього бувало. Було: не виходь на вулицю... а як піде по воду — не переходь сяка-така людям дороги. А дитину, як підросте, всі діти байструком зуть. То вона найчастіше одійде від батьків та живе в чужих людей. І ще було мати розказують: стояла на цвинтарі стара груша, то було до неї вірвовкою покрітку прив'яжуть, як люди до вечірньої йдуть. Люди в церкві моляться, а вона прив'язана вечірню слухає".

*Якби тобі довелось
В нас попанувати,
То знав би ти, пане-брате,
Як їх називати,
Отих повій безталанних,
Дівчаток накритих.*

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

ВІТАЄМО НОВИХ ЧЛЕНОК!

Управа і членки 56-го Відділу СУА в Норт Порті, Флориди, сердечно вітають у своїх рядах нових членок: Ларису Івашко, Галину Король, Софію Покотило, Дарію Питляр, Лідію Саленко.

Бажаємо успішної та приємної праці в СУА!

Управа Відділу.

Вітаємо вільних членок СУА:

Марту Мулик, Пенсильванія,
Марієнн Мисишин, Массачусетс,
Наталку Лазірко-Фрелл, Нью Джерсі.

Окружний з'їзд у Новій Англії відбувся 26 березня ц. р. Головою Окружної Управи перевибрано Любу Кінах. Екзекутиву СУА представляла заступниця голови СУА Ольга Тритяк.

Ще й сьогодні в шевченківських селах від старших людей можна записати такі повір'я, яких порівняно недавно дотримувалися і вірили в них. Наприклад, після Трійці через тиждень з вигуками "гай-гай!" ганяли шуліку, щоб курчат не крала. Мавку уявляли гарною лісовою дівчиною, а Перелесник завжди був вогненний, з довгим хвостом, залітав у димар хати і там розсипався на іскри. Вовкулака — великий собака, який давить вовків і т. п. Пригадаймо мітологічні сюжети, образи у творах поета: "Тополя", "Причинна", "Лілея", "Русалка", "Відьма" та ін.

Традиційні пісні різних жанрів бережуть тут у пам'яті люди старшого віку. Серед кількох десятків народних пісень, які ми записали у селах Моринці, Шевченкове, Козацьке та Будище, є оригінальні варіанти календарно-обрядових, весільних, родинно-побутових, жартівливих пісень. Найбільше пісень вдалося записати в Шевченковому ("Біла береза", "Туман яром, туман яром", "Лети, лети, ой ти, чорна галко", "На нашу гору, на нашу", "Як Микита воли мав", "Ой судома та нам, браття", "Ой ти, дубе, кучерявий", "Пожену я товар на яр").

Як розповідала нам В. Олійник, а їй — дід (родич Тараса І. Маломуж), пісню про судому співав разом з односельцями в останній свій приїзд в 1859 році Тарас Шевченко:

*Ой, судома, браття,
Ой, судома,
Ай нема хліба ні снопочка
Ані в полі, ні дома.*

28 лютого ц. р. відбулася зустріч новопризначеного Надзвичайного і Повноважного посла України в США д-р Юрія Щербака з керівниками українських організацій в Америці. СУА представляла голова Анна Кравчук. Вона привітала доктора Щербака від членства СУА та вручила йому декілька примірників "Нашого Життя". У своєму слові підкреслила важливість звернути особливу увагу на дітей в Україні, на охорону їхнього та їхніх матерів здоров'я та пригадала, "що діти є майбутністю народу".

Зустріч Постійного представника України в ООН Анатолія Зленка з представниками українських засобів масової інформації відбулася 7 березня ц. р. СУА представляла головний редактор журналу "Наше Життя" Ірена Чабан.

*Ой побила та нас, браття,
Лихая година, —
Син за батька не одробить,
А батько за сина.*

Того приїзду поет співав "Ой ти, зіронько, та вечірня", і "Ходить гарбуз по городу".

В с. Моринці ми записали "Ой ти, зіронько, та вечірня", "Нічка темная на невидная" і весільні: "Ой сидів братічок на тину", "Соловейку сивенький". А в с. Козацькому — "Ой мати, мати, та наїхали гості", купальську "Ой на городі під грушею", у с. Будище — дитячу пісню "Біла квочка-чубарочка".

В селах Звенигородщини ще можна знайти чимало цікавого. Але треба поспішати, бо час не жде, а старі люди помалу відходять.

Така атмосфера мистецтва народної культури батьківщини поета, в якій народився і зріс наш геній. Лише в загальних рисах ми намалювали образ народного мистецтва, подали штрихи духовної культури батьківщини Кобзаря.

Кожне село мало свої традиції, саме задовольняло свої духовні запити. На жаль, багато чого занепало через зневажання, нехтування, відсутність пропаганди. Зникло майже всюди на батьківщині Шевченка декоративно-прикладне мистецтво. Хіба що вишивають ще рушники, проте не дотримуючись місцевих традицій.

На батьківщині Шевченка не можна купити місцевого сувеніра на згадку.

В час нашого національного відродження першочергове завдання — повернутися до витоків, по зможі відроджувати народну культуру, народне мистецтво.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

МАРТА БАЧИНСЬКА

НА ВЕСНІ В УКРАЇНСЬКОМУ МУЗЕЇ

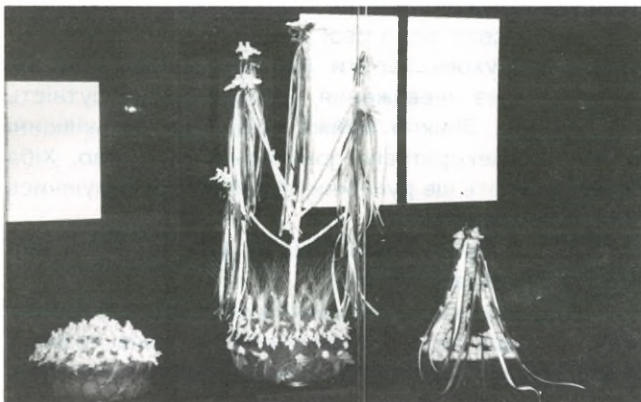
Виставка писанок та обрядового печива відкрилася при кінці березня. Тут пишаються сотні чудових писанок з різних частин України, які зберігаються в музейній колекції народного мистецтва. Можна також оглянути великодні паски, весільні короваї, дивені, калачі тощо.

Паски на знімці пекли Сесилія Дацюк і Єлисавета Гардаш. На виставку також пекли печиво Люба Волинець, Лариса Зелик і Христина Певна. Печиво Л. Зелик на виставці є дарунком 64-го Відділу СУА в Нью-Йорку.

До підготовки виставки народного одягу, головних уборів та нашійних прикрас долучилися добровольці Марія Тершаковець-Гавриляк і Галина Оберишин. Музей дуже вдячний добровольцям, які присвячують багато часу і праці на користь різних проектів, які тяжко було б зреалізувати без їхньої допомоги.

Museum volunteers Maria Tershakovec-Hawrylak and Halyna Oberyshyn were very helpful in the preparation of the exhibition of folk headdresses. The Museum is extremely grateful to its volunteers who devote a lot of time and effort to various Museum projects, for without their input these project would not be successfully realized.

Курс писання писанок у Музеї. Допомагає учасникам курсу доброволець Галина Оберишин.

Pysanky decorating workshop. Museum volunteer, Halyna Oberyshyn is lending a helping hand.

Група малих школярів з нью-йорської публічної школи з учителями та родичами під час відвідання виставок у Музеї. Перед оглядом виставки писанок діти мали нагоду побачити фільм Славка Новицького "Писанка".

Group of school children from a New York City school visiting the Museum. Prior to viewing the exhibition, the children saw Slavko Nowitsky's film "Pysanka".

Короваї. На виставці писанок та обрядового печива є надзвичайно цікаві декоративні та розкішно прибрані короваї. Короваї з пташками — роботи Лариси Зелик. Середущий коровай прикрашений деревом життя. Дивень (справа) — роботи Марти Бачинської.

Featured on exhibit are elaborately decorated *koro-vai* (traditional Ukrainian wedding breads). These breads with bird decorations and the center one with the tree of life is the work of Larysa Zielyk. *Dyven* (on left) was made by Marta Baczynsky.

ЛЮДМИЛА ШУШУРІНА

БІЗНЕС-ЛЕДІ З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ

Цю жінку око відразу вихоплює навіть з великого натовпу. Бо з-поміж заклопотаних, часом — набурмосених людей, які, на жаль, сьогодні переважають на вулицях українських міст, вона навіть зовні відрізняється своєю привітністю, щирою, нікому конкретно не адресованою усмішкою.

Ми й познайомилися з нею майже випадково. Але відтепер я мало не щодня розповідаю комусь про Людмилу Земську, директора малого приватного підприємства "Автотурсервіс" з провінційного містечка Голованівськ на Кіровоградщині. Свої емоції мені вже вдалося трохи вихлюпнути. І тепер хочу спокійно, без коментарів розповісти про неї. Найкраще ж — надати слово самій пані Людмилі. А нам послухати її міркування...

ПРО СЕБЕ

— За освітою я економіст, закінчила Київський автодорожній інститут, п'ятнадцять років працювала керівником плянового відділу на автотранспортному підприємстві.

Маю чоловіка, він водій автобуса, за характером — дуже самостійна, врівноважена людина, і може через це аж ніяк не підтримував мене на моїх перших приватнопідприємницьких кроках. Маю двох дорослих синів. Старший працює інженером на переробці риби на великому морському судні, молодший закінчує Одеський автодорожній технікум. Вони стали моїми однодумцями від самого початку.

А ще на неходжених шляхах мене завжди підтримує згадка про дідуся і бабусю. Їх свого часу вважали справжніми господарями. Вони вміли з одного карбованця зробити два, за це згодом гірко поплатилися. Коли почалася колективізація, в дідуся забрали геть усе. А щоб дужче любив новий лад, його ще й на три роки засадили до в'язниці.

Виставка народного одягу, головних уборів та нашійних прикрас дає нагоду відвідувачам побачити вишивані чи ткані перемітки, хустки і бавниці з різних частин України. Вони різняться не лише орнаментикою, але і способом пов'язання, який був залежний від околиці.

Various types of headdresses such as *peremitky* (long narrow line cloths with embroidered or woven ends) and kerchiefs are on display in the exhibition of folk costumes, headdresses and neck adornments. *Peremitky* not only differ in ornamentation from region to region, but in the way they were tied around the head.

Людмила Земська.
Ludmyla Zem'ska.

Для того, щоб зрозуміти, як я зважилась на "приватновласницький" хліб, треба краще знати мій характер. Мені завжди було нецікаво день за днем, з року в рік робити одне й те саме. А ще й постійно оглядатися на різні інструкції, вказівки, яких ніколи не бракувало.

Брати на себе відповідальність за прийняті рішення не боялася, за що й заслужила комплімент навиворіт від колеги з області, яка інспектувала нас. Яюсь після тривалої перерви вона зателефонувала в наш відділ, але, почувши мій голос, чомусь на хвилину зацікавилася. Та після павзи вимовила: "Рада тебе чути, бо думала, що ти давно у в'язниці сидиш". Дякувати Богу, обминула мене дідова доля.

Отак між молотом та ковадлом і працювала. А потім почалися усілякі перебудови, почалися перебої з коштами, бензином, інші негаразди, і я зрозуміла: від мене як економіста на цьому підприємстві вже нічого не залежить. Транспорт практично став, від районного центра навіть до найближчого села тепер автобусом не доїдеш, часом нема як хліб з поля

вивезти. Чоловік мій, водій з багаторічним досвідом, ось уже кілька місяців "на безтермінових вакаціях" — безробітний. Відтак і вирішила пошукати діло, яке і розум, і душу могло б задовольнити.

ПРО СПРАВУ

— Як на той час, я мала досить солідну суму власних заощаджень. Вирішила: не можна допустити, щоб пішли вони за вітром. Наважилась взяти невеликий банківський кредит і почала займатися організацією автотуризму.

Але перш ніж запросити туристів, придбала, вклавши і особисті, і позичені кошти, великий автофургон із термічним регулюванням температури і почала возити з Херсонщини на наш місцевий консервний завод помідори. Кредит повернула вже за місяць. Ось тоді і з'явилися туристи на Польщу і Румунію. Між іншим, знаєте, з чим наші люди в Європу їдуть? З волоськими горіхами, гарбузовим насінням, власноруч зробленими звичайнісінькими вінниками. І продають їх там. І якісь гроші собі заробляють.

А я тепер прагну розжитися більшими грошима для цікавішої, перспективнішої справи. Хочу збудувати гарний мотель для грошовитих людей, з кімнатами люкс, з усім необхідним автосервісом, з кафе і рестораном, навіть із савною. Місто наше стоїть на пожвавленій трасі, то й сподіваюсь, що мій дім люди не обминатимуть. Задурно ні з кого грошей не братиму, постараюся зробити все так, щоб подорожні лишилися задоволеними, а мені ні перед ким не доводилося червоніти.

Місце під забудову вже маю. Мальовниче, затишне — понад самісіньким озером. Поблизу, на трасі — бензинова станція. Котлован підготували минулого року, нинішнього — введемо стіни, а наступного вже й за опорядження можна братися. Покищо поступово збираю всіляке начиння, обладнання. Старший син купив у Норвегії і привіз до Голованівська велику мікрохвильову піч, апарат для швидкого приготування морозива, коктейлів, соків.

Покладаю надію, що матиму достатньо клієнтів, які зуміють належно оцінити гарні умови відпочинку, високий рівень сервісу.

ПРО КОНКРЕТНУ ЕКОНОМІКУ І "МУДРУ" ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ

— Здається, я вже стріляний горобець, але й мене весь час хтось намагається на полові обдурити. Ще навесні минулого року я оплатила місцевому заводу вартість бетонних плит для перекриття поверхів мотелю. Минає місяць за місяцем, але ніхто не поспішає їх привезти. Аж за півроку дзвінок із будівельного комбінату: "Забирай, Людмило, свої плити, тільки не забудь за кожну доплатити по вісімсот

тисяч карбованців". Як, за що? "А в нас інфляція", — пояснюють. Люди добрі, так і мене ж вона не обминає, хіба ж я винна, що ви свого слова вчасно не дотримали? Прошу в державній адміністрації: дайте мені довідку, з якої було б видно, на скільки відсотків навіть не дуже щедра держава проіндексувала б мої заощадження, якби вони перебували на моєму рахунку в банку. У відповідь довірча порада: "Не рви віжки. Поперше, така довідка тобі нічого не дасть, подруге, судитися не радимо, тобі ще не раз доведеться повертатися до того воза".

Доплатила я ті гроші, а тепер викручуюсь, як можу: вожу туристів, допомагаю з перевезенням сільськогосподарської продукції, займаюсь бартером: я вам картоплю, а ви мені поверніть її вартість цеглою, лицювальними плитками, лінолеумом. Одне слово — бізнесую.

Про податки говорити не стану, бо й так відомо: ними нас додують, добивають. Свавілья банків — теж не нова тема. Ну де це бачено, щоб свої власні гроші, покладені на банківський рахунок, ти не міг взяти без перешкод і обмежень? Мені треба розраховуватися з будівельниками, а пани фінансисти пояснюють: банк повілдавав усі наявні гроші під великий відсоток і тепер неплатоспроможний.

Верховна Рада і Кабінет міністрів без утоми підкидають нам нові й нові закони та поправки, а потім ще й інструкції до цих законів і поправок. Лишень вчитався, якимось підрихтувався до них, а тут тобі новий закон чи президентський указ, нові інструкції. Як за таких умов ставати на ноги підприємцю і нормально розвиватися ринковим відносинам? Звідки з'являться конкурентоспроможні товари, цивілізовані послуги? Нема відповіді.

ПРО МРІЮ

— В нашому районі є багаті поклади унікальної білої глини. От і шукаю однодумців, щоб створити фабрику чи, для початку, бодай майстерню з виробництва гарних і оригінальних порцелянових ужиткових речей. Маю вже приміщення для цехів, є талановиті місцеві митці, згодні співпрацювати. А я попри все лишаюсь оптимістом, вірю, що мені пощастить втілити в життя цю мрію. Аби тільки держава своїми "турботливими" обіймами не задушила.

* * *

Я обіцяла не коментувати розповідь пані Людмили. І все ж одними враженням наважусь поділитися. На відміну від своєї співбесідниці я не належу до числа великих оптимістів. Але бізнес-леді з української провінції зробила те, чого не спромоглися зробити яскравіші й значно промовистіші за неї політики. Я повірила в неї, повірила, що нам таки є на кого і на що сподіватися: всупереч усьому прокидається провінція, за серйозні справи беруться жінки. А вони, як відомо, велика сила.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

---

Vol. M

APRIL 1995

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

CHRIST HAS RISEN! ХРИСТОС БОЖЕЖЕ! MAY THIS JOYOUS EASTER GREETING
UNITE OUR MEMBERSHIP, SUBSCRIBERS AND UKRAINIAN PEOPLE THROUGHOUT
THE WORLD!

THE NATIONAL BOARD OF THE UNWLA

UKRAINIAN CATHOLIC
DIOCESE OF STAMFORD

14 Peveril Road
Stamford, Connecticut 06902-3019

TEL: (203) 324-7698 FAX: (203) 967-9948

#198/95 O

January 31, 1995

*Executive Board and Members
Ukrainian National Women's
League of America
108 Second Avenue
New York, NY*

Dear Members of the Ukrainian National Women's League:

It has come to my attention that the Ukrainian National Women's League of America will be celebrating this year its 70th Anniversary. Mnohaya Lita!

For seventy years the members of the Ukrainian National Women's League have worked tirelessly for the underprivileged members of our Ukrainian community, for the good name of Ukraine and for the spread of education and knowledge of our culture and heritage - and we are much beholden to them!

The Ukrainian community in the United States should recognize the great sacrifice, input, dedication - the phenomenal difference - the Ukrainian National Women's League has made on the live of our diaspora community, and raise our voices in gratitude and commendation.

May God reward the League members for all their nurturing work, and grant them health, satisfaction and stamina to continue it for many, many more years to come.

Once again, with a resounding MNOHAYA LITA on the 70th Anniversary of the Ukrainian National Women's League of America, and with my

Archeparchial Blessings, I am

Sincerely yours in Christ.

Most Rev. Basil H. Losten
Bishop of Stamford

MELANNE VERVEER

Profile of a Political Activist

BY TAMARA STADNYCHENKO

Melanne Verveer was born and raised in the coal-mining regions of western Pennsylvania, an area rich in the history of early Ukrainian immigration. Of Ukrainian descent herself, Verveer was raised in a home where Ukrainian traditions were maintained; the Ukrainian language, which Verveer understands but does not speak, was the principal language of her parents and grandmother. As a young girl, she attended Transfiguration Ukrainian Catholic elementary school in Shamokin and St. Mary's Villa Academy in Sloatsburg, N.Y., a secondary school established and operated by Sisters of the Order of Mary Immaculate — SMI. Following her early education under the supervision of the nuns, she studied languages at Georgetown University in Washington, D.C., graduating cum laude in 1966. In 1969, she completed her Master's degree in Russian studies.

Verveer's early professional activities included teaching Russian to American students and English to Russian students in the Washington area. During this time, Verveer began working part-time as a community volunteer. Her first major undertaking on the national political scene began in 1972 with the presidential campaign of Senator George McGovern. McGovern was unsuccessful in his bid for the U.S. presidency, but

Melanne Verveer continued working with him until 1975, organizing his campaign archives and cultivating an already strong interest in issues involving civil liberties and civil rights causes.

From 1975 to 1979 Verveer worked for Common Cause, a national grassroots public interest group. In 1980 she was director of cooperative development for the National Consumer Cooperative Bank. In 1981 and 1982 she was chief coordinator for civil rights and urban policy for the U.S. Catholic Conference. As legislative director for Ohio Congresswoman Marcy Kaptur, Verveer worked on emergency job legislation and on unemployment compensation reform. From 1988 to 1993 she was executive vice-president for People for the American Way, an organization founded by Hollywood producer Norman Lear and others concerned by the growing power of an ultra-conservative Moral Majority. In her capacity as executive vice-president for the organization, Verveer was involved in several major civil rights and civil liberties controversies which emerged during the presidencies of Ronald Reagan and George Bush and worked diligently to oppose Senate confirmation of Supreme Court nominees Robert Bork and Clarence Thomas.

In 1992 Verveer took a leave of absence from her position at People for the American Way to work on the Clinton-Gore presidential campaign. She had met Bill Clinton when both were students at Georgetown University and had, since that time, become a close personal friend of the Clintons.

In 1993, Verveer officially joined the Clinton administration as Deputy Assistant to the President and Deputy Chief of Staff to the First Lady. It is important to note here that the latter position is one that was created for Ms. Verveer by Hillary Clinton whose predecessors in the White House, although often active in issues of great significance to the country, made do with social secretaries.

Currently, Verveer is active in many of the issues that are of special concern to the President and the First Lady. Among these, obviously, is the issue of healthcare which in recent months has been the focus of much controversy and much disappointment for the Clinton administration. Other projects in which Verveer has an active role include support for the humanities, children's advocacy, public education, women's issues and welfare reform. She frequently travels with the First Lady and is recognized in Washington as a skilled strategist, team-builder and problem solver.

In a recent telephone interview, Verveer indicated that in her current job there is no such things as a typical day, no set routine. Odd hours. Early mornings and late nights. A daily checklist of things to do which is subject to change as something more important comes up or as something seemingly simple becomes complex and requires more time. In a single day, for example, she may accompany the First Lady to meetings on health care, then dash to another meeting on establishing an international health partnership with Eastern Europe, and then to another meeting on employment for women.

Verveer is married and the mother of three grown children — Michael, Alexa, and Elaina. She is quick to admit that her own career was shaped by motherhood, that there were priorities that had to be considered when she began working. Teaching and part-time volunteer work were "doable". As the children grew, she became more politically active, "but it started as a part-time job, very gradual." She feels that her own career was not particularly hindered by her gender, but views this as a benefit gained because of women who broke earlier stereotypes and barriers — "I'm standing on other people's shoulders." She concedes that maintaining a career and raising children is a difficult juggling act. "I couldn't do what I do now if I had young children." And she is acutely aware of the difficulties confronted by other women, commenting that many employers, even now, find it difficult to adapt to the needs of working mothers. "There are still constraints and hurdles."

As a mother and former teacher, she is also greatly concerned with the issue of public education and points out that the bottom line of the issue is responsibility. "Parents need to inculcate responsibility and values. Public institutions have a responsibility to invest in children."

Melanne Verveer reunited with her former teacher of St. Mary's Villa Academy. Anna Krawczuk looks on.

Verveer derives great satisfaction from her work with the Clintons and gives the administration high marks for its commitment to social issues. "I was raised to see government as helpful...and this government cares about people." She believes that Clinton will win a second term as president.

Verveer is stoically undaunted by personal attacks by political opponents and cites an early mentor's advice on dealing with Washington's infighting. "There are no permanent friends and no permanent enemies in Washington." She is quick to explain that everything depends on the issues involved. "You can't take it personally...Just be honest and be thorough and know that you aren't going to convince everyone about everything. But it seems nastier these days, less civil than it might be. More shouting than reasoning. I wish we could do better."

Verveer also admits that the work she does is occasionally frustrating because it is difficult to bring about a change. Change is slow. There is no immediate gratification. The work is often exhausting and time consuming. She likes to read, but finds little time to read anything but work-related materials. She enjoys social engagements like dinner or concerts even though most of them are job related. There is not much time for vacations.

Though Melanne Verveer maintains no personal contact with the Ukrainian community in Washington, she did attend several of the state functions planned for President Kuchma's recent visit to the United States. At the state dinner for President Kuchma, Verveer was introduced to the Ukrainian President by Bill Clinton who commented, "When I knew her in college she always said Ukraine would be free." While she maintains that her role in President Kuchma's visit to the White House was minimal, she saw to it that the former principal of Saint Mary's Villa Academy and the current president of Manor Junior College in Jenkintown were invited to the state luncheon. They are, according to Verveer, part of the leadership of the Ukrainian community and she thought it important for them to be there.

CHANGING HISTORY IN AMERICAN SCHOOLS

BY BORYS PROKOPOVYCH

A little over a year ago, my son came home from his high school history class with a complaint about the inaccurate portrayal of Ukraine and Ukrainians in the history textbook. Since I had spent a good portion of my high school and college years attempting to correct errors based on Russian misinformation given to the West, this came as no surprise. I was, however, annoyed that three years after becoming an independent country, Ukraine was still being dismissed as a small part of Russia.

I was fully aware that the Philadelphia school district did not have unlimited funds for purchasing new textbooks, yet I found it difficult to understand why the old textbooks, which were still in use after the break-up of the Soviet Union, were not being supplemented by more current information. Simply reading a current World Almanac to students would have been an inexpensive way to illustrate the dramatic difference between the information presented in the outdated texts and the reality of today.

Seeking answers, I wrote a lengthy letter to my son's history teacher, pointing out sins of omission as well as sins of commission in the class textbook. In the sections of the book that covered the history of medieval Europe, for example, there was ample evidence that the prestige and power of a country were often based on matrimonial relations forged with other countries. Yet there was no mention of Yaroslav the Wise whose sons took European princesses for their wives and whose daughters were married to the kings of France, Norway, and Hungary, and who has been called by historians "the father-in-law of Europe".

The textbook contained other glaring inaccuracies. I was particularly incensed by the use of the term *Kievan Russia*. In my letter, I explained that there was a *Kievan-Rus* state and that its people were known as Rusyns. I also pointed out that the history book never mentioned that Russia itself was not established or recognized as a country until the reign of Peter the Great and that prior to his reign, Russia was known as Muscovy. The Princes of Muscovy had submitted to Mongol rule for two hundred years in order to keep their privileges, while the Rusyns and their Ukrainian descendants, the Kozaks, fought against the Mongol hordes and were recognized by other European kings and princes as the "fortress" that prevented the Mongols from expanding into their territories. It was Peter who in 1721 declared himself Tsar of all the Russians (Rusyns) and who incorporated the pre-histories and the very name of Rus into the history of his new Russian empire.

I emphasized that the confusion in the West between the names Rusyn and Russian was the cornerstone of Soviet historical revisions presented to the West as historical fact. I pointed out that since World War II, a

Caryl Levin, World Affairs Council, addresses the Social Studies Department Directors.

very body of data, which corrects the misinformation spread by Soviet scholars and taught for years in American schools as fact, has become available at prestigious schools such as the Harvard Chair of Ukrainian Studies and other educational institutions throughout the United States. Since the fall of the Soviet empire, there is an even greater variety of source materials available and at least some of the glaring errors should no longer be neglected. Following the demise of the Soviet Union and the diplomatic recognition by the United States of the countries once under Russian rule, I argued, it is increasingly important that today's student be provided with current and accurate facts about these countries and their history. I insisted that such historical events as the man-made famine in Ukraine, which caused the deaths by starvation of more than 10 million Ukrainians in 1930-33, should no longer be hidden or ignored as it had been in past history courses dealing with Stalin, especially since the Congressional Commission on the Famine in Ukraine had completed its study of this tragedy. I explained that I expected a history department to strive for accuracy when presenting students with historical facts and not merely repeat the mistakes of previous textbook writers whose sources of information were limited to what was presented as historical fact by Soviet historians.

The next day, my son returned home with the news that his teacher had been given the letter but had not responded. Rather than writing again, my wife and I decided that it might be more effective to present our concerns to the teacher in person. At a parent-teacher

conference a month later my wife confronted the teacher with the questions I had raised in my letter. Putting her off, he said he would not be teaching the chapter on Russian history anyway. When she asked why the textbook included information about the Holocaust but

Mr. Dubenko explains a point to one of the Social Studies Department Directors.

not about the forced famine in Ukraine, he hedged and again repeated that he was not going to teach about the time period in question. He added that if the subject did come up, my son could enlighten him in class.

Two months later, my son's history teacher was out sick and a substitute teacher began teaching the chapter on Russia straight from the book. When my son's teacher returned, another irate letter left my computer. When my son brought the letter to class, the teacher refused to read it.

Now thoroughly vexed, I declared war on the archaic school system and the arrogance of those whose jobs depended on my taxes. I dashed off a letter to the head of the history department with copies to the school principal and all the members of the Philadelphia school board and City Council.

Finally I got some attention. The head of the history department wrote to say he would consider looking at historical materials if we had them, but would make no promises. A week later, a letter arrived from a City Councilman and School Board member, stating that the department head had told him we had discussed the

issue extensively and that the matter had been resolved. Apparently, my taxpayer complaints had struck a nerve, although "extensively" was stretching the truth somewhat.

Without much hope for success but somewhat encouraged that someone had finally responded to my letters, we began collecting reference materials and was pleasantly surprised when we received a call from Barbara Moses, the Curriculum Coordinator of Social Studies for the Philadelphia School District. Ms. Moses was not only grateful that parents were getting involved in the education process, but also extended an invitation to meet with her and review a new history textbook that was being considered as a replacement for the old text. Upon learning that my wife was the curator of a museum run by the Ukrainian Heritage Studies Center at Manor Junior College, she suggested that a meeting of the Social Studies Department Directors be held at the museum. I had finally reached someone in authority who wanted to make a difference.

Ihor Czenstuch, Director of Admissions at Manor Junior College, makes a point to Barbara Moses, Curriculum Coordinator of Social Studies for the Philadelphia School District. Looking on are historian Roman Dubenko and Chrystyna Prokopovych, curator UHSC Museum.

The next few weeks were spent developing an agenda and preparing a handout on the history of Ukraine for the meeting with the social studies department directors. A Ukrainian history teacher, Roman Dubenko, volunteered to give a presentation to the group.

NEWS FROM THE UNWLA HEADQUARTERS:

We welcome new Members-at-Large:

Marta H. Mulyk, Pennsylvania
Maryann Mysyshyn, Massachusetts
Natalka Lazirko-Ferrell, New Jersey

February 28, 1995, Washington, DC. Embassy of Ukraine. Ambassador of Ukraine, Dr. Yuri Shcherbak, invited leaders of Ukrainian American community for a briefing and meeting with the entire diplomatic staff of the Embassy. Consuls General Viktor Kryzhaniwsky of New York and Anatolij Olynyk from Chicago were also present. President Anna Krawczuk represented the UNWLA, other Ukrainian community leaders were: Uliana Diachuk, UNA and UACC president, president Askold Lozynskyj and VP Orest Baranyk of UCCA, Ivan Oleksyn UFA president, Dr. Zenon and Nadia Matkiwsky of CCRF, Bozhena Olshaniwsky of AHRU, Walter Bodnar of UNCHAIN, Walter Baranetzky and Taras Honczak

of CCAU, and Dr. Stepan Woroch, Larissa Barabash--Temple, Eugene Iwanciw, Tamara Gallo, Wolodymyr Bilajiw, Ihor Gawdiak and Judge Bohdan Futey. The purpose of the briefing was to meet with Ukrainian American community leaders, inform them of the position of the government of Ukraine in relationship with the USA and the need of cooperation and mutual understanding. This was followed by exchange of general information among those present. Anna Krawczuk noted that all the emphasis was being given to the politics, economics, privatization but the most important commodity is forgotten — the children of Ukraine, their health and the health of mothers and women in Ukraine. Lack of proper nutrition, vitamins and everyday necessities still exist. Laws protecting the children need to be addressed.

She concluded that “the children are the future of any nation” and asked everyone present not to forget that the children in Ukraine — are Ukraine’s future.

A visitor examines reference material.

The meeting was a small step, but a progressive one. In addition to the department directors, Caryl Levin, a member of the World Affairs Council, also attended. The visitors were greeted with the traditional Ukrainian welcome of bread and salt and were given the opportunity to view the museum, listen to a well-presented lecture on Ukraine, sample Ukrainian foods, and take with them a concise synopsis of Ukraine’s history from past to present which could be used to enhance instruction about Ukraine in the Philadelphia public school system. The reactions were positive and the visitors were extremely pleased that they now had a resource for research materials in the archives of the Ukrainian Heritage Studies Center at Manor Junior College where some 5,000 volumes in both English and Ukrainian are available to researchers and students alike.

The UHSC also provides an outreach program, bringing demonstrations and samples of Ukrainian culture and art to area schools and community groups.

What started as an attempt to correct an inaccuracy turned out to be a task well worth the effort. But nationwide, other school systems are suffering from the same malaise. Lack of accurate resources is not the problem. It is the lack of enough teachers interested in updating their teaching program, or worse, teachers who deliberately misinform, knowing full well that accurate data exists.

It is really up to each parent to actively challenge every inaccuracy in local school texts concerning Ukraine — and not just with an individual teacher who may or not be sympathetic — but with whatever school board runs the school system. Parents need to take an active role, not just by correcting errors, but by encouraging their children to select Ukrainian topics when given a choice for research projects or papers. Biographies, country outlines, culture descriptions, science projects and other assignments where a student is allowed to select the subject matter are all opportunities to promote accurate information about Ukrainians and Ukraine. Help is available from many sources, including the Ukrainian Heritage Studies Center whose staff can be reached at (215) 885-2360. It takes patience, hard work and perseverance, but the results will benefit each new generation of Ukrainians.

Those Ukrainians who came before us and preserved our heritage, culture and traditions, left the basis for our understanding and love for Ukraine. It is now up to us to continue to enhance the image of Ukraine by correcting decades of neglect and outright misinformation given to non-Ukrainians as fact. You can make a difference.

UKRAINE AND ITS DIASPORA

How many Ukrainians are there in the world today? A new book recently published for the Shevchenko Scientific Society by the University of Toronto Press provides the answer to that question and more. *Ukraine and Ukrainians Throughout the World*, edited by Dr. Ann Lencyk Pawliczko, is the story of a newly-independent nation and the millions of Ukrainians whom circumstances scattered throughout the globe. Packed with up-to-date information on Ukrainian communities throughout the world, it is a story of a people struggling to preserve their identity despite decades of denationalization policies in the homeland and the forces of assimilation abroad.

Twenty-eight authors, among them world-renowned scholars, contributed articles on Ukrainians in their communities, providing not only the number of Ukrainians, but also the history of their immigration; integration into the economic, political, professional and social life of the country of settlement; and information about Ukrainian communities and their religious, cultural, professional, social and political life. Also discussed are problems which Ukrainians face as an ethnic group, ties with Ukraine and Ukrainians in other countries; and recent significant events in the Ukrainian community. The book is not merely a demographic factbook; it has extensive chapters on the history of Ukraine, its culture and contemporary Ukraine. Also discussed are theories of assimilation, problems of ethnic group survival and the future of Ukrainians as an ethnic group.

Given the complex nature of gathering population statistics on minorities, and the resulting undercount in many countries (especially in the former Soviet Union and Eastern European countries, which purposely deflated the number of Ukrainians to undermine their potential force as an ethnic group), it was not easy to arrive at a precise figure of the number of Ukrainians in the world today. However, by using estimates from various sources, including censuses, surveys, immigration statistics, and church and organizational records, we can provide approximate numbers of Ukrainians.

At an estimated 58 million, Ukrainians constitute approximately one percent of the world's population. According to the 1989 census, there were over 37 million Ukrainians in Ukraine. It will be interesting to see if the next census — conducted by an independent Ukraine — will register a larger number of Ukrainians, not so much as a result of natural increase (Ukraine currently has a low birth rate and a high death rate), but because more people will feel freer to report their Ukrainian ancestry. In the diaspora, Ukrainians are found on every

continent, from the largest communities of several million in Russia, to the smallest settlements of a few families in Africa and Asia.

The largest number of Ukrainians outside the homeland — 15 million — are found in countries that comprised the former Soviet Union, with some 8.5 million in Russia; 175,000 in the Baltic countries; and 6.2 million in the remaining former Republics. Eastern Europe is home to over 860,000 Ukrainians; the largest settlements are found in Poland, Romania, the Czech Republic and Slovakia. There are smaller Ukrainian communities in Hungary and Bulgaria. Western Europe is home to approximately 140,000 Ukrainians; the largest settlements are found in the countries of the former Yugoslavia, France, Great Britain, and Germany.

In North America, there are approximately 2 million Ukrainians, though fewer than that identify their ancestry as Ukrainian in census questionnaires. There are approximately 1.3 million Ukrainians in the United States counting those who identified themselves as Ruthenians. Canada is home to over one million Ukrainians. There are over 584,000 Ukrainians in South America; the largest settlements are found in Brazil (350,000) and Argentina (220,000). Smaller Ukrainian settlements are found in Paraguay, Uruguay and Venezuela. More than 30,000 Ukrainians are found in Australia and New Zealand. Approximately 2 million Ukrainians live in the Maritime Provinces of the former Soviet Far East. A small number of Ukrainians are found in Africa, Asia and the Middle East; the majority of them are there only temporarily while on assignment of a business or military nature, or are pursuing their studies.

Ukrainians organized have vibrant communities throughout the diaspora, preserving their ethnic identity and distinct culture. From Canada to Australia, one can make the same observation: Ukrainian communities thrive better in places where the people have access to their own Ukrainian church, organizations and Ukrainian National Homes. Such communities are in a better position to forestall total assimilation and to ensure ethnic preservation. Communities that cater to the needs of the younger generation, especially those that establish youth organizations, are more attractive to second and third generation Ukrainians and help instill a sense of ethnic identity and an interest in the ancestral homeland.

Common concerns of Ukrainians as an ethnic group reverberate throughout the Ukrainian diaspora: the prevalence of mixed marriages; the decline of the Ukrainian language; the drop in membership in Ukrainian churches

and organizations; the lack of Ukrainian schools; the geographic dispersion of Ukrainians in certain countries; the lack of cooperation between the old and the new immigration waves; political factions; assimilation; and emigration to other countries.

Although in many countries the number of persons who identify themselves as Ukrainian has indeed declined through the years as a result of the processes of assimilation and integration into the host society, one cannot draw the simple conclusion that Ukrainians are approaching extinction as a separate ethnic group. There are unmistakable signs of vitality within the Ukrainian diaspora. Perusing *Ukraine and Ukrainians Throughout the World*, one is left with the impression that Ukrainians are not only found in all parts of the world, but that they are and want to be a distinct ethnic group that preserves its own culture and its own traditions. For example, Ukrainians throughout the world celebrated the Millennium of Ukrainian Christianity in 1988 not only in countries with large Ukrainian communities such as the United States, Canada, Brazil, Argentina, and in Europe and Australia, but in places where there were only a small number of Ukrainians — in the Ukrainian Orthodox parish in Cairo, Egypt and in the Catholic Mission of the Maryknoll Fathers in Tokyo, Japan. In the Philippines, a small group of Ukrainian professionals kept their Ukrainian culture alive by hosting traditional Christmas Eve suppers for their co-workers and friends, performing Ukrainian dances, playing the *bandura* and giving classes in the art of decorating *pysanky* (Ukrainian Easter Eggs). Ukrainian dances were also performed in Nairobi, Kenya. This is excellent proof that Ukrainians in the diaspora are a viable ethnic group.

To be sure, Ukrainians are assimilating, to a certain degree; with time, this is a normal phenomenon for any minority group that is outside its homeland, but they are not approaching extinction. Ukrainian churches and organizations are important sources of cohesion among the Ukrainian people. Indeed, the Ukrainian church has been instrumental in the preservation of national awareness and the cohesion of the Ukrainian community throughout history. Ukrainian culture and traditions also play an important role in the preservation of ethnic identity, as do Ukrainian schools and organizations catering to the needs of second, third and succeeding generations of Ukrainians. Ukrainian women's organizations have played a vital role in both the establishment and the preservation of Ukrainian communities throughout the diaspora. They are active in such countries as Canada, the United States, Austria, Belgium, France, Germany, Poland, Switzerland, the United Kingdom, Argentina, Brazil, Venezuela and Australia. Ukrainian women's

organizations, many of whom belong to the World Federation of Ukrainian Women's Organizations, have been instrumental in conducting cultural and educational activities in Ukrainian communities and in disseminating information pertaining to Ukraine among non-Ukrainians. Many run preschools, kindergartens, and Ukrainian Studies classes; sponsor scholarships; and undertake publishing activities. Many are also active on the international stage, being affiliated with such organizations as the World Council of Women and the World Movement of Mothers, and participate in international conferences on topics such as human rights, education, and women's issues. Ukrainian sisterhoods and sororities cater to the spiritual, cultural and social needs of Ukrainian women and girls.

Another unique factor in the preservation of ethnic identity among the Ukrainian population is the common concern Ukrainians share for their homeland. The proclamation of Ukraine's independence in 1991 has served to strengthen a sense of identity and ethnic pride, helped to forge a new relationship with the homeland and reawakened an interest in the ancestral culture. Indeed, Ukrainian independence has brought about a renewed interest in political and economic issues of Ukraine among Ukrainians of all ages throughout the diaspora. Today, the younger generation follows events in Ukraine with as much enthusiasm and concern as the older generation. This is further proof that Ukrainians in the diaspora will continue to exist as an ethnic group.

The influx of Ukrainians from the homeland and ties between the diaspora and Ukraine serve to revitalize Ukrainian communities scattered throughout the world. The diaspora, in turn, plays an important role in the rebirth of Ukraine by providing financial, technical, and economic aid to ensure a successful transition to an economically sound democratic society. Ukraine needs the diaspora and the diaspora needs Ukraine — culturally and economically. Mutual cooperation between the diaspora and its homeland will ensure that Ukraine becomes a powerful force among the community of nations.

The only work of its kind in the Ukrainian diaspora, *Ukraine and Ukrainians Throughout the World* is an indispensable reference tool for libraries, schools, government organizations, ethnic institutions, as well as journalists, diplomats, students, and scholars of ethnic relations, international migration and Slavic Studies. It is also an excellent resource for families and individuals with a special interest in Ukrainian culture.

Dr. Ann Lencyk Pawliczko is Population Affairs Officer in the Population Division of the United Nations in New York.

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

Часто господині журяться: "А що я подам на закуску чи приставку?" Подаємо декілька приписів з цієї ділянки.

ОЛИВКИ В СИРІ

3 унції вершкового сиру (cream cheese)

1 ложечка worcestershire sauce

кисла сметана

16 начинюваних оливок, відціджених і обсохлих

1/4 фунта солоного мигдалю, дрібно посіченого

Змішати сир з сосом і такою ж кількістю сметани, щоб створилася густа паста. Обложити нею оливки та обкачати в мигдалі.

ПІРАМІДА З ВЕРШКОВОГО СИРУ

6 унцій вершкового сиру (cream cheese)

1 кістка (8 ложок) масла, кімнатної температури

2 ложки посічених капарців (caper)

сіль до смаку

1 ложечка сарделлевої пасти (anchovy paste)

1/2 ложки дрібненько насіченої цибулі

1 ложечка сухої гірчиці (dry mustard)

1 1/2 ложечки паприки

кисла сметана

цілі капарці

паприка

Змішати сир з маслом, додати всі складники, крім двох останніх. Сметани стільки, щоби маса була густа і далася виробляти. Виробити піраміду, прибрати капарцями та посипати паприкою. Довкруги уложити солоні тістечка.

КУРЯЧІ ГАЛКИ

2 1/2 горнятка вареного, змеленого курячого м'яса

1/2 ложечки дрібно посіченої цибулі

сіль до смаку

2 ложки майонезу

борошно (мука) і масло до вироблювання

Змішати всі складники, крім борошна, формувати маленькі галки, обкачати в борошні і опісля в топленому маслі, класти на лист і пекти 15 хвилин в температурі 400°. Подавати гарячі на патичках.

КАНАПКИ З КРЕВЕТОК ЗІ СИРОМ

1/4 фунта малих, зварених креветок (shrimp), дрібно посічених

3 унції вершкового сиру кімнатної температури по 1/2 горнятка втертого чедар сиру і пармезану майонезу стільки, щоб маса була густа

1/4 горнятка дрібно насічених зелених оливок

2 ложки втертої на тертці цибулі

2 ложки дрібно нарізаної тримбульки (може бути суха — chives)

В мисці змішати всі складники і цією масою намазати хліб (треба 2 довгі французькі хліби — нарізані в 1/2 інча грубі скибки, які треба зарум'янити на вогні (brazier) з однієї сторони. Масу накладати тонко на нерум'янену сторону. Укладати їх на великому листі до печення і знову вкласти на вогонь, щоб добре загрилися. Готові посипати дрібно нарізаною петрушкою.

ЗАПІКАНКА З МОРСЬКИХ ПРИСМАКІВ

1 малий слоїк серединок артишоків (artichoke hearts)

2 горнятка рижу

1 1/2 фунта зварених креветок або омара (shrimp & lobster)

2 баньки конденсованої грибної юшки (cream of mushroom soup)

2 горнятка води

1/2 ложечки кріпцю

сіль до смаку

1/4 ложечки часникового порошку

1 цитрина, нарізана в клинки до прибрання

петрушка до прибрання

Підварити риж, змішати з нарізаними артишоками і креветками або омаром, нарізаним на куски. Змішати юшку з водою, цитриновим соком, кріпцем і часником. Влити до рижу і змішати. Пекти в огнетривалій формі 35 хвилин в температурі 400° поки весь плин не абсорбується.

Замішати перед подаванням, прибрати частинками цитрини і посипати петрушкою.

ЗАПІКАНКА ЗІ ШПАРАГІВ І СИРУ

1 ложка і 1 ложечка масла або маргарини

24 шпараги, зварені

6 унцій чедар сиру, втертого на грубій тертці

8 кусків білого хліба, легко зрум'яненого, нарізаного на 1-інчові грінки

2 горнятка молока

2 яйця, розколючені

сіль

по 1/4 ложечки білого перцю і сухої гірчиці (dry mustard)

На дно вогнетривалого посуду, натовщеного половиною стопленого масла покласти 8 шпарагів і посипати 1/3 тертого сиру. Накласти грінки і повторити те саме ще 2 рази, закінчуючи грінками.

В мисці змішати молоко з яйцями і рештою стопленого масла і влити на грінки. Накрити і вкласти на 1 годину до холодильника.

Нагріти піч до 350°. Вкласти посуд у більшу ринку з кип'ячою водою і пекти 1 годину 15 хвилин. Вийняти посуд з ринки з водою і залишити 10 хвилин перед краянням.

ОКРУЖНИЙ З'ЇЗД ДІТРОЙТСЬКОЇ ОКРУЖНОЇ УПРАВИ СУА

Окружна Управа СУА в Дітройті відбула Окружний з'їзд 4 лютого ц. р. Головну Управу репрезентував а голова СУА Анна Кравчук. Всі 12 Відділів нашої Округи прислали делегаток. Голова Окружної Управи Ліда Колодчин відкрила з'їзд, привітавши голову Централі і всіх делегаток. Спільною молитвою і гимном СУА започатковано ділові наради. До президії ввійшли: Ольга Лісківська-Морген — голова і Василина Гординська — секретарка. Окрема комісія під головуванням Ориси Лончини переглянула протокол з попереднього з'їзду і ствердила, що протокол був дуже точний, з'їзд прийняв його оплесками.

Список кандидаток до Окружної Управи на 1995 рік, поданий номінаційною комісією, був прийнятий без змін. До нової Управи ввійшли: Ліда Колодчин — голова, Квітка Іваницька — перша заступниця голови, Марта Йованович — друга заступниця голови, Дарія Конюх — третя заступниця голови, Стефа Оглабляк — протоколярна секретарка, Ольга Ласка

— кореспонденційна секретарка (україномовна), Ірина Прийма — кореспонденційна секретарка (англомовна), Марта Шехович — скарбничка, Надія Денисенко — фінансова секретарка.

Референтки: культурно-освітні — Марта Квітківська і Ліда Казевич, програмова — Ірина Тарнавська, суспільної опіки — Мирослава Цап і Мирослава Кізима, пресова (україномовна) — Ксеня Антипів, пресова (англомовна) — Марія Константин, зв'язків — Ольга Лісківська-Морген, Соня Гейзен і Марія Никифоряк-Нона, виховна — Романа Тобіяньська, стипендій — Марія Лісовська, мистецькі — Леся Лятишевська і Христина Козак, господарська — Наталія Барнер.

Контрольна комісія: Наталія Гевко, Василина Гординська, Олена Панчак.

Ксеня Антипів,
пресова референтка
Окружної Управи, Дітройт.

В ЧІКАГО ВІДЗНАЧИЛИ РІК УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ

Хоч 1994 рік уже минув, нам усе ще доводиться його згадувати. Організація Об'єднаних Націй проголосила його "Роком Родини". Деякі українські установи в США відгукнулися на цей заклик. З ініціативи УККА і УКРади рік той, однак, проголошено "Роком Української Родини".

Очевидно, в цих двох поняттях є велика розбіжність: проблеми родини у світовому масштабі та проблеми родини однієї етнічної групи не завжди схожі і їх треба розв'язувати зовсім іншими методами. Їх єднає хіба те, що коли одна група-родина, скажімо, українського походження, виводить свою духовну вартість з кореня свого народу, то вона стає повнішим членом суспільства і збагачує його. Це поняття подвійної ідентичності. Під таким аспектом можна оправдати проголошення 1994 року "Роком Української Родини". В Чикаго це відзначення взяла на себе Окружна Рада СУА. З ініціативи її голови Анастазії Хариш та голови 84-го Відділу СУА Марії Дорожинської, 17 грудня 1994 р. влаштовано конференцію-панель з нагоди закінчення Року Родини в Інституті Модерного Мистецтва. Панелістами були: мгр Олена Матвіїшин, мгр Христина Харкевич-Дзюк ("Проблеми збереження української родини серед неукраїнського оточення"), д-р Іванна Річардсон ("Як збе-

регти українську ідентичність в мішаному подружжі"), мгр Ірина Олексюк ("Як остерегти українську молодь перед шкідливими впливами оточення"), д-р Оксана Винничук ("Сім'я і родинне виховання в Україні"), мгр Надія Людмила Хойнацька ("Обов'язки української родини у відношенні до суботньої школи українознавства"), мгр Ярослава Панчук ("Роля родини в розвитку талановитих дітей та їхній вклад в українську й американську культури"). Модератором була Іванна Горчинська.

Як бачимо з тем доповідей, панелістки присвятили головну увагу проблемі збереження української ідентичності. Тому що теми були подібні, в дечому доповідочки повторювалися, головно в дидактичних методах виховання молоді, дітей, а то й їхніх батьків, до яких їх слова, до речі, відносилися і яких в залі не було. Тому це дещо розминулося з метою вечора. Однак треба признати, що доповіді були добре, ґрунтовно опрацьовані, базовані на власному знанні й досвіді.

Дві перші панелістки вибрали спільну тему та разом з д-р І. Річардсон дали чіткий образ свідомих українок-матерів у їхньому важкому завданні збереження української родини серед неукраїнського оточення. Головним засобом у "втриманні родини в

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО

Щороку в березні наш 65-ий Відділ США в Нью-Брансвіку, Нью-Джерзі, урочисто вшановує нашого генія Тараса Шевченка. Цьогорічна академія відбулася в неділю, 12 березня, у церковній залі, зразу ж після Служби Божої. Прибули навіть гості зі сусідніх громад.

Шевченківська програма була виконана власними силами. Голова Відділу Наталія Головінська привітала присутніх і передала ведення програмою Олі Городецькій. Святочне слово виголосив проф. Іван Головінський. Під керівництвом Дарії Оріховської союзнянки відспівали "Заповіт", "Рече та стогне Дніпр

широкий" та "Думи мої". Твори Т. Шевченка деклямували Роман Головінський, Наталка Гуцул і Тамара Панкевич.

На закінчення О. Городецька подякувала присутнім за участь у святі, проф. І. Головінському — за доповідь, декляматорам, Д. Оріховській, а також Сестрицтву за гостину.

Свято закінчено відспіванням національного гімну.

Тамара Панкевич,
пресова референтка.

українському дусі", доводить О. Матвішин, — "є три елементи: настанова батьків, мова і товариство". Завдання батьків, підкреслює і Х. Харкевич-Дзюк, є особливу увагу у збереженні ідентичности, приділяти збереженню української мови. Вона уболіває за долю своїх дітей, які "ведуть подвійне життя" і завдання яких буде, може, подвійно важче. Д-р Річардсон твердить, однак, що життя у подвійних культурах збагачує людину. Її тема стосувалася до мішаного подружжя, коли доля виховання дітей в українському дусі лежить на одній особі в подружжі. Завдання такої особи далеко важче: вона мусить тоді відразу збагнути своє завдання, бути його свідомою, мати чітку психологічну мотивацію, бути послідовною. Як добре було б, коли б таку мотивацію мали родини, де обоє українці... Тоді виконували б своє завдання радо, а не як тягар, накинута на них долею. Тоді відносини між батьками і виховниками та школами були б також інакші. Це особливо підкреслила директор Школи Українознавства мгр Н. Л. Хойнацька. Вона єдина, що поставила питання: "Що це є українська родина". Для дитини це, перш за все, батьки, члени родини; згодом поняття української родини поширюється на установи, до яких належить і українська школа. А школа допомагає батькам і громаді виховувати українську людину. Але вона потребує співпраці батьків, які не завжди розуміють своє завдання.

Відмінною змістом була доповідь мгр І. Олексюк. Хоч в темі вона зазначила турботу про українську молодь, в дійсності розвинула широку панораму проблем сучасного суспільства взагалі, вичисляючи безліч негативних симптомів. На жаль, лише при

кінці короткими пунктами подала методи запобігання моральному упадкові. Шкода, що не ввійшла глибше і не опрацювала ширше свої, без сумніву, вартісні поради. Д-р Винничук, з України, присвятила своє слово переважно проблемам політичного, екологічного та економічного характеру в Україні. Проблеми виховання української родини дотепер були складні. Радянська система протягом довгих років стала причиною, "коренем, — як каже О. Винничук, — в розпаді і руйнації нашої родини". Поволі суспільство міняється; потрібно виховників, учителів, трударів, мислителів, батьків, позитивних громадян та їх провідників.

На відміну від всіх панелісток, мгр Я. Панчук дала широку картину українських мистців, які, на її думку, вибилися у своїх званнях завдяки впливу і підтримки родини. Це дуже докладна і глибоко опрацьована тема, яка викликала велике зацікавлення присутніх. Добре було б її повторити у пресі.

Підсумовуючи сказане, треба підкреслити те глибоке вболівання панелісток за долю української родини. Сумною ниткою в'ється тривога за виховання дітей та брак розуміння у батьків. Без повної свідомости свого завдання даремно говорити про збереження мови, традицій, установ та майбутнього нового покоління. Тож хочеться вдарити у дзвін тривоги: поки ще не пізно, влаштуймо подібні панелі для батьків, конференції, може, в рамках шкіл. Допоможім їм викликати віру в себе, виробити ту стійку мотивацію, яка веде до наміченої мети. Бо якими будуть батьки, такими будуть їхні діти, такою буде і українська родина.

Володимира Демус.

**Просимо прізвища писати
друкованими літерами обома мовами.**

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

119-ИЙ ВІДДІЛ СУА

Згідно з вимогами статуту, 119-ий Відділ СУА провів 27 грудня загальні збори в присутності десяти членок із загальної кількості 18.

Управа склала звіт з діяльності за рік. Всі присутні на зборах в дійсності являють собою повний склад Управи, при чому деякі особи виконують функції двох референтур. Незважаючи на брак "рук до праці", Відділ діяв протягом року, а звіти з праці дали доказ задовільних успіхів.

Нереальним було б сподіватися при таких обставинах значних змін в Управі; дотеперішні референтки залишилися надалі на своїх постах, а голова Ірена Моцук продовжуватиме очолювати Відділ. Зразу накреслено план праці, який всі щиро підтримали, даючи запевнення не жаліти труду для його реалізації.

66-ИЙ ВІДДІЛ СУА

ІМ. О. КИСІЛЕВСЬКОЇ В НЬЮ-ГЕЙВЕНІ

Загальні збори 66-го Відділу СУА ім. О. Кисілевської в Нью-Гейвені, Конн., відбулися 5 березня.

Управу на 1995 рік вибрано у такому складі: Ірена Гладка — голова, Олександра Кизик — заступниця голови, Марія Висовська — секретарка, Ірена Мандич — скарбничка.

Референтки: Емілія Іванів — рекордова, Лідія Фіцалович — культурно-освітня, Віра Гусак — музейна, Ірена Марків — організаційна, Ольга Посполіта — господарська, до помочі Анна Гіна, Сава Креховецька, Ірена Мандич — архіву, Марія Кульчицька — суспільної опіки, Віра Гусак — пресова.

Контрольна комісія: Лідія Фіцалович — голова, членки — Марія Кульчицька, Павлина Лодинська.

Віра Гусак,
пресова референтка.

106-ИЙ ВІДДІЛ СУА У ГАРТФОРДІ

Річні загальні збори 106-го Відділу СУА ім. Олени Теліги в Гартфорді, Конн., відбулися 5 березня. Головою зборів була Валентина Чудовська, секретаркою — Тереня Глух. Окружну Управу репрезентувала її голова Люба Кінах.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: Наталка Рідько — голова, Люба Кінах — заступниця голови, Зоряна Мешталъ — протоколярна секретарка, Валентина Чудовська — кореспонденційна секретарка, Галя Балабан — скарбник.

Референтки: організаційна і музейно-мистецька — Віра Ціропалович, культурно-освітня — Маруся Швець, пресова (україномовна) — Валентина Чудовська, пресова (англомовна) Лана Бабій, виховна — Ірена Бойко, суспільної опіки — Оля Якимів, господарська — Ірена Романеллі.

Контрольна комісія: голова — Оксана Оприско, членки — Тереня Глух і Ірена Сивенька.

Валентина Чудовська,
секретарка.

67-ИЙ ВІДДІЛ СУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

4 березня 67-ий Відділ СУА Філядельфійської Округи відбув річні загальні збори, на які було запрошено голову Округи Оксану Фаріон та секретарку Тамару Ран. Головою зборів вибрано Ірену Кушнір, секретаркою — Лїду Бук.

Нову управу Відділу на 1995 рік вибрано в такому складі: голова — Софія Геврик, заступниця голови — Лїда Бук, секретарка — Вікторія Вакуловська, скарбничка — Дарія Федак.

Референтки: культурно-освітня — Рената Голод, музейна — Марія Свєрстюк, пресова — Дзвінка Захарчук, хронікарка — Адріана Титла, імпрезова — Іванна Луцишин, суспільної опіки — Ірена Кушнір.

Контрольна комісія: Марта Шиприкевич, Оксана Мандибур.

Номінаційна комісія: Оксана Комановська, Іванна Луцишин, Галина Бондаренко.

Вікторія Вакуловська,
секретарка.

49-ИЙ ВІДДІЛ СУА В БАФФАЛО

Загальні збори 49-го Відділу СУА в Баффало, Нью-Йорк, відбулися 18 лютого. Управу на 1995 і 1996 роки вибрано в такому складі: Уляна Лоза — голова, Стефанія Осадца — перша заступниця голови, Ярослава Дергак — друга заступниця голови, Ореста Перейма — протоколярна секретарка, Богуслава Лонг — кореспонденційна секретарка, Ярослава Борачок — скарбничка, Анна Поліщук — архіварка, Ірена Дорошак — референтка зовнішніх зв'язків, Оксана Салдит — стипендійна, Тетяна Паславська — референтка журналу "Наше Життя", Лїда Стасюк — імпрезова, Марія Дранка, Єва Ковтало, Олена Хомин, Васирина Осташук — господарські референтки.

89-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В КЕРГОНКСОНІ

Річні загальні збори 89-го Відділу СУА ім. Лесі Українки в Кергонксоні, Н.-Й., відбулися 8 грудня 1994 р. Головою зборів була Євгенія Рубчак, секретаркою — Зеновія Ковальська.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: Анна Слободян — голова і референтка зв'язків, Зеновія Ковальська — заступниця голови, Марія Мороз — протоколярна секретарка, Стефанія Барановська — кореспонденційна секретарка, Агнес Хоманчук — скарбничка.

Референтки: Осипа Дудинська — організаційна, Людмила Волянська — культурно-освітня, Меланія Кокорудз — суспільної опіки, Анна Вербовська — імпрезова, Ольга Денисенко — пресова, Євгенія Рубчак, Зеновія Гулей — музейно-мистецькі, Емілія Ренер — стипендійна, Сільвія Кузів, Льоля Савєська, Христя Головата — господарські, Лідія Яців — виховна та зв'язків зі СФУЖО.

Контрольна комісія: Стефанія Барановська — голова, Дарія Хухра, Ярослава Крижановська — членки.

Ольга Денисенко,
пресова референтка.

108-ИЙ ВІДДІЛ СУА В НЬЮ-ГЕЙВЕНІ

Загальні збори 108-го Відділу СУА в Нью-Гейвені, Коннектикат, відбулися 26 лютого. Присутніми на зборах були Люба Кінах — голова і Валя Ширай — секретарка Окружної Управи Нової Англії.

До управи Відділу вибрано таких членок: Марта Рудик — голова, Марія Гуненко — заступниця голови, Христина Мельник — секретарка, Рома Тібодо — скарбничка.

Референтки: Діонізія Брочинська — організаційна, Христина Шелдон — культурно-освітня, Анна Салемме — музейно-мистецька, Євгенія Гарвій — виховна, Уляна Зінич — суспільної опіки, Анна Салемме — стипендійна, Надія Троян — пресова, Марія Антонішин — імпрезова.

Контрольна комісія: Ліда Хома — голова, Євгенія Гарвій та Христина Шелдон — членки.

Надія Троян,
пресова референтка.

84-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ОЛЕНИ СТЕПАНІВ У ЧІКАГО

Загальні збори 84-го Відділу СУА ім. Олени Степанів у Чикаго відбулися 26 лютого ц. р. Головою зборів була Надія Хойнацька, секретаркою — Уляна Павлинська. Окружну Управу репрезентувала Володимира Демус.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: Марія Дорожинська — голова, Віра Боднарук — заступниця голови та імпрезова референтка, Марія Ріпецька — секретарка, Стефанія Шандра — скарбничка.

Референтки: суспільної опіки і стипендій — Володимира Демус, пресова — Оксана Мурська, культурно-освітня — Надія Хойнацька, господарська — Уляна Павлинська.

Контрольна комісія: Тетяна Шпур й Інна Момотюк.

Марія Ріпецька,
секретарка.

47-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ У РОЧЕСТЕРІ

Загальні збори 47-го Відділу СУА ім. Лесі Українки у Рочестері, Нью-Йорк, відбулися 15 лютого. Головою зборів була Ірина Руснак, секретаркою — Іванна Мартинець. До почесної президії обрано Анастасію Смеречинську — почесну членку СУА. Представницею Окружної Управи була Н. Трач.

До нової управи ввійшли: голова — Марія Лілак, заступниця голови — Тетяна Шутер, протоколярна секретарка — Ірина Михайлюк, кореспонденційна — Ірина Руснак, фінансова референтка — Марія Костів, скарбничка — Марія Джус.

Референтки: пресова — Аріядна Бах, музейно-мистецька — Іванна Мартинець, перша заступниця — Христина Ковч, друга заступниця — Люба Домбчевська, суспільної опіки — Катря Лялька (пачки), Галина Павлічко (бабусі), Ірина Семанюк, Анна Єйна, Ірина Гафткович (відвідування хворих), стипендійна — Анна Чорнобиль, господарські — Люба Хома, Фенні Надяк, Марія Вовк, зв'язків — Марія Лещин, вільні членки — Олена Нарівна, Ольга Червінська, Катерина Лялюк.

Контрольна комісія: голова — Марія Крамарчук, членки — Ірина Шмігіль, Тамара Гривнак, Наталія Гуран, Катерина Шур.

Аріядна Лапичак-Бах,
пресова референтка.

8-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. АЛЛИ ГОРСЬКОЇ У КЛІВЛЕНДІ

Загальні збори 8-го Відділу СУА у Клівленді відбулися 4 грудня 1994 року. Головою зборів була Вікторія Бечка, секретаркою — Люся Комічак. Окружну Управу репрезентувала голова Округу Іванна Шкарупа.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: голова — Люся Комічак, заступниця голови — Дозя Кріслата, протоколярна секретарка — Надя Русенко, кореспонденційна секретарка — Ліда Дем'янчук, скарбничка — Люба Сохоцька.

Референтки: організаційна — Дарія Сопка, культурно-освітня — Ляля Гафткович, господарська — Марійка Ганич, музейна — Люда Гросмен, суспільної опіки — Вікторія Бечка, стипендійна — Люся Лебідь, пресова — Марта Боднар, імпрезова — Ляля Гафткович, зв'язків — Ліза Кусяка, хронікарка — Ліда Масна.

Контрольна комісія: голова Марта Грушкевич, членки — Аня Треля, Ірена Продан.

Марта Мартинюк-Боднар,
пресова референтка.

54-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. 500 ГЕРОЇНЬ У ВІЛМІНГТОНІ

Загальні збори 54-го Відділу СУА у Вілмінгтоні, Дел., відбулися в неділю, 19 лютого. Головою зборів була Ірена Щерба, секретарювала — Марія Гавришук. Окружну Управу Філядельфії репрезентувала її голова Оксана Фаріон.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: голова — Ольга Н. М. Рибаків, заступниця голови — д-р Ірена Столяр, секретарка — Марія Гавришук, скарбничка — Донна Дицьо-Сенінгем.

Референтки: організаційна — Катерина Глинянська, культурно-освітня — Дарія Лиса, мистецька — Алла Рудавська, пресова (україномовна) — Ірена Щерба, пресова (англомовна) і референтка зв'язків — Софія Слюзар, суспільної опіки — Марія Корженівська і д-р Ірена Столяр, господарські — Іванна Дицьо і Анна Зарицька.

Контрольна комісія: Марія Пазуняк, Ірена Щерба і Катерина Глинянська.

Ірена Щерба,
пресова референтка.

10-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

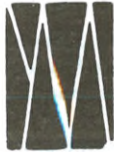
Річні загальні збори 10-го Відділу СУА ім. Лесі Українки у Філядельфії відбулися 25 лютого 1995 року. Головою зборів була Анна Кос, секретаркою — Ірена Козак. Окружну Управу репрезентували голова Оксана Фаріон, Лідія Бук і Тамара Рац.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: Галина Гомзяк — голова, Теодозія Гарасевич — заступниця голови, Анна Заброцька — секретарка, Галина Утриско — скарбничка.

Референтки: організаційна — Наталія Мацьків, культурно-освітня — Олімпія Гайдучок, імпрезова — Софія Коморовська, мистецька — Іванна Возна, пресова — Анна Кос, господарські — Осипа Филипович, Софія Косик, Ірена Козак і Анна Вомпель.

Контрольна комісія: Іванна Возна, Анна Заброцька і Софія Коморовська.

Анна Кос,
пресова референтка.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ПОЖЕРТВИ ВІД 1 ЛЮТОГО ДО 20 БЕРЕЗНЯ 1995 Р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

На Тривалий Фонд ім. д-ра Климентія і Ольги Рогозинських зложили **1,000.00 дол. д-р Климентій і Ольга Рогозинські.**

До Тривалого Фонду ім. Артемія Кирилюка та Петра і Дарії Мегиків надійшло **48,75 дол.** з продажу журналу "Нотатки з Мистецтва".

ДАТКИ

1,000.00 дол. — д-р Олег і д-р Іванна Ратичі;
360.00 дол. — 108-ий Відділ СУА (з коляди);
169.00 дол. — Тетяна Тершаковець;
125.00 дол. — Richard & Olga Alvino (Chemical Bank);
по 100.00 дол. — В. F. Goodrich, Роман Іваницький, Українська Православна Федеральна Кредитова Кооператива, д-р Олександр Стрільбицький, Михайло і Михайлина Барани, Григорій Сараб;
по 50.00 дол. — 10-ий Відділ СУА, Люба Туркевич — через 78-ий Відділ, Марія Лаврук;
44.00 дол. — Олександр і Софія Скопи;
по 40.00 дол. — Люба Винарчук, Ірена Борщ, Іван Жук;
по 30.00 дол. — Іван Саврук, Олена Кузьмінська, Кирило та Ірена Григоровичі, Ярослав і Надія Бігуни, Ярослава Стасюк;
по 25.00 дол. — д-р Осип Данко, д-р Іван Лесько, Василь і Зеновія Никифоруки, Стефанія Корсун, Mary Dushnyuk, Стефанія Лукомська, Іван Скрипак, Оксана Поритко;
по 20.00 дол. — Неоніла Загайкевич, Мар'ян і Рома Тимчишини, Стефанія Терлецька, Ярослав Волощук, Стефанія Семущак, Богдан та Ірена Левицькі, Наталія Білоус, Марія Бартосевич;
по 15.00 дол. — Лідія Фіцалович, Наталія Мітрінґа, Alice Gural, Анна Гамука, Зенон Елійв;
14.00 дол. — Ярослав і Катря Червоняки;
12.00 дол. — Michael Scyosurka;
по 10.00 дол. — Софія Мельник, Михайло Василюшин, Н.Н. — Кт., Ірена Ільницька, Марія Іващенко, Варвара Швед, Ірена Гриневиц, Марія Кузів, Галина Рябокін, Роман Боб'як, Олена Качала, Катерина Бельгаус, Ігор Пахолюк, Людмила Бойко, д-р В. і Марія Бучецькі, Люба Кінах, Руслана Росцішевська, Богдан і Лідія Котиси, Емілія Ройовська, Стефанія Цьолко, Павло і Анастасія Шандруки, Ольга Гнатик, Інка Лодинська, Зенон Чехович;
7.25 дол. — В. Онишкевич (Ronin Development Corporation);
по 5.00 дол. — Лариса Дончук, Павло Недвел, Ольга Буртик, Ольга Варела;
4.00 дол. — Дональд і Глорія Горбаті.

ДАТКИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

1,715.09 дол. — Округна Управа СУА — Філядельфія, Па;
1,000.00 дол. — Оксана Байко (IBM);
615.00 дол. — 119-ий Відділ СУА (з коляди);
300.00 дол. — 83-й Відділ СУА, Емілія Дзюба;
250.00 дол. — 93-й Відділ СУА, Мирослав і Зоряна Смородські, Мирон і Марійка Кукурузи;
200.00 дол. — Р. Винник (IBM);
110.00 дол. — Євген Б. Змий (Warner Lambert);
по 100.00 дол. — Генрік і Марія Іванчук-Шноси, 106-ий Відділ СУА, М. Т. Пеленський (Mobil Foundation), Ярослав і Надія Бігуни, Наталія Чума (J. P. Morgan), Тетяна Тершаковець;
50.00 дол. — Л. Зовнір (IBM);
40.00 дол. — Галина Шембель.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ...

З нагоди 85-ліття з дня народження **Михайлини Книш** складаємо **85.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Юрій і Марія Соробей-Штогрини.

Вдячна за товариські прислуги **Олени Качали** в часі мого перебування на Фльориді і складаю **150.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Євгенія Тріска.

Датки на Будівельний Фонд (через Комітет Розбудови УМ у Рочестері):

50.00 дол. — Стефан і Ольга Ганушевські; **30.00 дол.** — Люба Домбчевська; **25.00 дол.** — Іван Кволик, Анастасія Смеречинська; **20.00 дол.** — Василь Сочоцький; **15.00 дол.** — Теодора Шило.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра М. Бараболяка**, приятеля нашої родини, складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Аріядна Лапичак-Бах.

У світлу пам'ять **д-ра Теодозія Сендзіка**, який відійшов від нас 12 січня ц. р., 19-ий Відділ СУА провів збірку в сумі **1,895.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **1,000.00 дол.** — д-р Нестор і Ніля Сендзіки; **300.00 дол.** — д-р Ярема і Наталія Дубики; **по 100.00 дол.** — Марта Данилюк, Ольга Дубик, Дарія Кузик; **по 50.00 дол.** — д-р Роман і Льора Коропєй, д-р Теодозій і Люба Крупи, Орест і Святослава Менцінські; **по 25.00 дол.** — Олег і Туня Данилюки, Андрій і Христя Данилюки, Люба Мриглоцька, інж. Мирон і Богданна Осадци, Марія Захаріясевиц, Дем'ян і Елізабета Поритки; **по 20.00 дол.** — родина Флонтів, Мирослава Глушок, о. митрат і Надія Желехівські, інж. Іван і Оксана Микитини, Ірена Мороз; **по 10.00 дол.** — Микола і Тамара Веремієнки, Марія і Михайло Глушки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Адама Джамана**, чоловіка пані Олі, членки 19-го Відділу СУА, членки і приятелі зложили **275.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **30.00 дол.** — Богданна і Мирон Осадци; **по 25.00 дол.** — Люба Мриглоцька, Віра Сендзик, Оля Дубик, Дарія Кузик, Мирослава Глушок, Ольга Джан; **по 20.00 дол.** — Юстина Надрага, Борис Гулай з родиною, Емілія Панасюк; **15.00 дол.** — Сергій і Софія Павліви; **по 10.00 дол.** — Надія Желехівська, Тамара і Микола Веремієнки.

В пам'ять **бл. п. Анни Любинської** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Євгенія Рибчак

Вшановуючи світлу пам'ять **Стефанії Крушельницької** складаю **100.00 дол.** — в пам'ять **бл. п. Ніни Раковської і Лючіана Траверзи по 50.00 дол.**, а також в пам'ять **Ярослави Салик і д-ра Романа Граба по 25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Лідія Крушельницька.

У світлу пам'ять **бл. п. Стефанії Крушельницької** складаємо **100.00 дол.** через 64-ий Відділ на Будівельний Фонд УМ.

Стефан і Володимира Сливоцькі.

У світлу пам'ять **бл. п. Стефанії Крушельницької** складаю **20.00 дол.** через 64-ий Відділ на Будівельний Фонд УМ.

Анна Ліскевич.

В пам'ять мого незабутнього чоловіка **бл. п. Івана Базарка** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Наталія Базарко.

У світлу пам'ять **бл. п. Ірини Чуйко** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Стефанія Обущак.

У світлу пам'ять **бл. п. Галини Костюк**, членки 11-го і 19-го Відділів СУА в Трентоні, Н.-Дж., яка відійшла від нас в жовтні 1994 р., членки та приятелі склали замість квітів на потреби Українського Музею: **по 50.00 дол.** — Зореслава і Володар Кузики, Дарія Кузик, Наталка і Роман Кузики, Віра і Теодозій Сендзіки, Оля Дубик, Володимир Маркевич; **по 25.00 дол.** — Уляна Коропей, Люба Мриглоцька, Емілія Панасюк, Ірена і Петро Плиси, Дарія і д-р Теодозій Самотулки, Марія і Михайло Глушки, Оксана та Іван Микитини, Мирослава Глушок, Г. і А. Долженки; **по 20.00 дол.** — Юстина Надрага, Леся і Орест Сеники, родина Гулаїв, Богданна і Мирон Осадци; **по 10.00 дол.** — Катерина Мізюк, Марія і Зенон Городинські, Ярослава Лабка, Марія Мищик, Леся і Євген Обаранці, Леся і Роман Городинські.

Замість квітів на могилу нашого дорогого приятеля **св. п. Володимира Загайкевича** складаємо **25.00 дол.** на потреби УМ.

Д-р Роман і Ольга Граби.

Замість квітів в пам'ять **бл. п. Осипи Кудрик** складаємо **500.00 дол.** на Фонд Петра Холодного, мол.

Стефан та Іванна Рожанковські.

Замість квітів в пам'ять **бл. п. Анни Сокольської** складаємо пожертви на потреби Українського Музею в Нью-Йорку. Чоловікові Романові, синам, дочці і внукам висловлюємо наші найщиріші співчуття. Нехай привітна американська земля буде Тобі, Нусю, легкою, Гартфорд, Кт. **По 100.00 дол.** — Роман Сокольський, родина Крумшинів, Ольга Зацуха; **по 50.00 дол.** — Олександр і Анна Пришляки, Петро і Стефа Пришляки, Ярема і Варка Бачинські, Володимира Теслюк, Богдан і Христіна Певні, Антін і Марія Тилики, Володимир і Лідія Величковські, Євген Лапчак, Ярослав та Ірина Куровицькі, Марта Данилюк, Йосиф і Марія Серни, Steven & Daria DeLalio; **30.00 дол.** — Оксана Рак; **по 25.00 дол.** — 93-ій Відділ СУА, Андрій і Марта

Мостовичі, Мирослава Кузь, Стефан і Стефанія Покори, Олег і Люба Кінахи, Ірина Чайковська, д-р Ярослав та Ірина Останюки, Володимир та Ірина Левські, Роман і Меланія Кузьми, Ірина Капустинська, д-р Михайло та Іванна Яцухи, Ярослава Кукіль, д-р Мирослав і Люба Прокопи, Дмитро і Марія Зеграї, Ярослав і Ярослава Букашевські, Онуфрій і Галина Білоголовські; **по 20.00 дол.** — Катря Гадзевич, Михайло Шулевський, Володимир Саяк, Олександр і Роза Шендюки, Павло Крамар, Євген і Стефа Сиротюки, Богдан і Віра Ціропаловичі, Юля Масник, Михайло і Леся Шевчуки, Стефа Стасишин, Katheleen O'Donnell Moss; **по 15.00 дол.** — Лідія Фіцалович, Зірка Рудик; **по 10.00 дол.** — Неллі Федеркевич, Іван і Каталіна Дебелюки, Павліна Підляк, Любомир Рокицький, Надя Гафткович, Адріан і Таня Зборовські, Ванда Баксер, Норт Порт, Фл.: **по 25.00 дол.** — Роман і Галя Поритки, Оксана Мельничин; **по 20.00 дол.** — о. Тилівський, Михайло і Люся Гарасиміви, Марія Стефанишин, Надя Іванчук, д-р Володимир та Ірена Геренти; **по 15.00 дол.** — д-р Євген і Ніля Стецькови, Марія Наваринська; **по 10.00 дол.** — Віра Яворська, В. і А. Григоріви. Євстахія Матвієнко, Марія Граб, Тамара Дутка, Леся Татарко.

Замість квітів на могилу нашого найдорожчого чоловіка, батька й брата **св. п. Володимира Загайкевича** на Будівельний Фонд Українського Музею зложили: **по 50.00 дол.** — Шіла і Дердра Загайкевичі, Олена і Едвард Мельничуки; **по 25.00 дол.** — Орест і Слава Загайкевичі, Христя і Орест Пацлавські.

В пам'ять **бл. п. д-ра Романа Граба** складаємо пожертви на потреби Українського Музею через 24-ий Відділ СУА (збірку провела Олена Мельничук); **по 25.00 дол.** — Едвард і Олена Мельничуки, Орест і Слава Загайкевичі; **по 20.00 дол.** — Ярослав та Ірина Закаляки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Неонілі Раковської** складаю **25.00 дол.** на потреби УМ.

Стефа Цегельська.

Замість квітів на свіжу могилу моєї матері **бл. п. Марії Галини Марків**, колишньої членки 106-го Відділу СУА, складаю **200.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. **Богдан Марків.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Марків** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Адріан і Марта Дергаки.

В пам'ять **бл. п. Левка Гординського** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. **В. і Р. Гординські.**

У світлу пам'ять дорогої **бл. п. Анни Білинської** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Михайло і Любомира Палії.

Замість квітів на могилу моєї дорогої приятельки **бл. п. Наталії Лукіянович** складаю **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дітям покійної висловлюю щирі співчуття.

Наталка Гаврилюк.

В двадцять річницю смерті нашого дорогого чоловіка, батька, сина, брата і вуйка **бл. п. Родіона Іванчука**, як нев'янучий вінок на його могилу складаємо **1,100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **500.00 дол.** — Ірена Іванчук-Петрі з дітьми Дарією і Родьом; **по 250.00 дол.** — Адріан і Лиліян Іванчуки з родиною, Люба і Ярослав Федуні з родиною; **100.00 дол.** — Стефанія Іванчук.

В пам'ять **бл. п. Сальвіни Іваницької**, членки 27-го Відділу СУА, зложили пожертви на потреби УМ: **по 10.00 дол.** — Анна Конецька, Галина Полатайко, Люба Глутковська, Ольга Манастирська, Ярослава Комічак, Іванна Старощак, Оксана Нейбор, Марія Олійник; **по 5.00 дол.** — Пет Пидик, Ольга Кармазин, Ірена Манастирська, Марійка Вовчук, Катерина Заліщук, Ольга Михайлів, Ірена Грин.

В пам'ять **бл. п. Ольги Масюкевич** складаємо **50.00 дол.** на потреби УМ. **Олег і Олена Колодії.**

Замість квітів на свіжу могилу адвоката **бл. п. Сильвестра Мартюка** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дочці Дзвінці і всім членам родини висловлюємо найщиріші співчуття.

Членки 67-го Відділу СУА у Філадельфії.

Замість квітів в пам'ять **д-ра мед. Миколи Войтовича** складаємо **50.00 дол.** на потреби УМ, а Лялі, синові та цілій родині наші з глибин серця співчуття. **Леся і Лев Яцкевичі.**

In memory of **Osyra Kudryk**, beloved Mother of Dr. Bohdan Kudryk, the following donations were made in lieu of flowers to the Ukrainian Museum: **\$50.00** — Hanusia Rohoza, **per \$20.00** — Zaher Ahadi, Aleksandra Bini, Stephen Callender & Norie Josen.

У світлу пам'ять **бл. п. Андрія Даника** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. **Д-р Остап і Віра Тершаківці.**

In lieu of flowers in memory of **Theodore F. Peshnak**, who died February 22, 1995 we are donating **\$100.00** to the Ukrainian Museum.

Andrew & Anne Malan.

Замість квітів у світлу пам'ять мого чоловіка **бл. п. Теодозія Савківа**, який відійшов від нас 15 лютого 1995 р., складаю **1,000.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Євдокія Савків.

Замість квітів у світлу пам'ять **бл. п. Теодозія Савківа**, на потреби Українського Музею склали: **200.00 дол.** — Олег і Лідія Савківи; **по 100.00 дол.** — Олександра Юзенів, Мирослав і Марія Лабуньки, Марія Луцик; **по 50.00 дол.** — Андрій Юзенів, Юрій і Дарія Костиви, родина Лехіцьких, Роман і Неоніла Романишини, Володимир і Анна Самофали; **по 25.00 дол.** — Роман і Теодора Бриттани, Олександр і Люба Лабуньки, Іван і Стефанія Олійники, родина Слабодухів; **по 20.00 дол.** — Марія Підгородецька, Оксана Щурова; **10.00 дол.** — К. і Е. Баб'яки.

Замість квітів у світлу пам'ять **бл. п. Теодозія Савківа** складаємо на потреби УМ: **по 50.00 дол.** — д-р Андрій і Тетяна Тершаківці, Тит і Софія Геврики; **по 25.00 дол.** — д-р Осип Данко, Анна Кравчук, Ярослав і Марія Томоруги, Роман і Марія Гавриляки, Ольга Гнатейко, Віра Скоп, Іванна Рожанковська, Ольга Левицька, Дарія Байко, Марія Шуст.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

(ПОЖЕРТВИ ВІД 15 ЛЮТОГО ДО 15 БЕРЕЗНЯ)

У світлу пам'ять нашої членки **бл. п. Леонтини Говшовської** складаємо **15.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Шановній родині покійної висловлюємо наші глибокі співчуття.

82-ий Відділ СУА, Нью-Йорк.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Софії Лотоцької**, колишньої членки 11-го Відділу СУА, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюємо найщиріші співчуття.

19-ий Відділ СУА, Трентон.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Адама Отамана**, чоловіка нашої членки Олі Отаман, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", родині висловлюємо глибокі співчуття.

19-ий Відділ СУА, Трентон.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Каті Барановської**, дочки нашої членки Марії Спірала, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюємо глибокі співчуття.

19-ий Відділ СУА, Трентон.

У світлу пам'ять **бл. п. Марії Марків** пересилаємо **460.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". В тому числі: **100.00 дол.** — Михайло і Віра Гусаки; **50.00 дол.** — Лев і Оріся Марків; **30.00 дол.** — Стефанія Бабій; **по 25.00 дол.** — Іван і Леся Кизики, Богдан Марків, Лідія Фіцалович, Мирослава Белей, Сяха і Марійка Кульчицькі; **20.00 дол.** — Ірена Гладка; **по 10.00 дол.** — Григорій і Анна Гіни, Ірена

Мандич, Ірина Гриневич, Міля Іванів, Іван й Ірена Телюки, Інка Лодинська, Іванка Лодинська, Надя Лодинська, Ольга Посполита, Богдан Антонішин, Стефан Данів, Румак, Євгенія Добчанська; **5.00 дол.** — Василь Юречко. Родині висловлюємо глибокі співчуття.

19-ий Відділ СУА, Трентон.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Стефанії Крушельницької** складаю **100.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Ярослава Герасимович-Яросевич.

Замість квітів на свіжу могилу дорогої **св. п. Ярослави Салик** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Люба Раковська.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Тамари Лівши** складають **50.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя"

Анна Марія і Микола Лівші.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Романа Гараса**, чоловіка моєї приятельки Анни Гарас, складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя", а родині висловлюю щирі співчуття.

Мирослава Чубата з родиною.

В пам'ять **бл. п. Марії Семянчук**, членки 22-го Відділу СУА в Чикаго, складаємо **335.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Дочці Оленці з родиною висловлюємо глибокі співчуття.

22-ий Відділ СУА в Чикаго.

МЕДИЧНИЙ ФОНД ДІТЯМ І МОЛОДІ — ЖЕРТВАМ ЧОРНОБИЛЯ

(ПОЖЕРТВИ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1995 Р.)

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Адама Джамана**, який упокоївся в Бозі 8 лютого цього року, чоловіка Олі, членки нашого Відділу, і колишнього керівника квартету 11-го Відділу, через 19-ий Відділ СУА на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля, родина, членки і приятелі зложили: **80.00 дол.** — Laboratory Staff of Helen Field Hospital; **по 50.00 дол.** — д-р Юрій і Марта Джамани, Арліна і Степан Павліви; **по 25.00 дол.** — Дарія й Ігор Сеники, Софія і Сергій Павліви, Український Народний Дім, Оксана й Іван Микитини; **по 20.00 дол.** — Леся і Роман Городиські, Марійка і Зенон Городиські, Джіна і Ростик Микитини, родина Бориса Гуляя, Андрій Турчин, Леся і Орест Сеники, Марія і Михайло Глушки; **по 10.00 дол.** — родина Вачурів, Катерина Мізюк, Стець Шилкевич, Євген Гец, Анастасія і Михайло Бойцуни, Анна і Сильвестер Петруняки, Юлія й Андрій Галайдіди. **Разом 490.00 дол.**

Замість квітів на могилу **бл. п. Стефана Гуцмана**, через 19-ий Відділ СУА зложили на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля: **по 20.00 дол.** — Ольга Дубик, Дарія і Макар Копаниці, Оксана й Іван Микитини; **10.00 дол.** — Анна Панчишин. **Разом 70.00 дол.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Адріани Марії Гудзоватої**, яка відійшла у вічність 19 грудня 1994 року на 39-му році життя, пожертви родини, приятелів і знайомих передала через 119-ий Відділ СУА на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля в сумі **650.00 дол.**

опечалена мати Ярослава Гудзовата.

У світлу пам'ять **д-ра Теодозія Сендзіка**, який відійшов від нас 12 січня 1995 року, на прохання родини 19-ий Відділ СУА провів збірку на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля, на яку склали: **по 100.00 дол.** — Віра Сендзік, Український Народний Дім у Трентоні, д-р Юрій і Наталя Попелі, інж. Роман і Наталя Кузики; **по 50.00 дол.** — Надя й Іван Савчуки, Юрій Олесницький, Святослава і Орест Менцінські; **30.00 дол.** — родина Касіянів; **по 25.00 дол.** — Марта й Юрій Менцінські, Михайло Мартиненко, інж. Ігор і Дарія Сеники, Ірина і Петро Плиси, о. Іван і Надія Фатенки, Зіна й Іван Кузики; **по 20.00 дол.** — Леся і Євген Обаранці, Анастасія і Михайло Бойцуни, д-р Зенон і Марія

Городиські, інж. Мирослав і Ліда Кіржецькі, Леся і Роман Городиські, родина Гуляїв, Марія і Михайло Глушки, Степан Шилкевич; **по 10.00 дол.** — Юлія й Андрій Галайдіди, Софія й Іван Головки, родина Чучуків, Євген Гец, Андрій Турчин, Бронислава Скорупська, Богдан Станько, родина М. Головач, Христина Боднар, Марія Савула. **Разом 990.00 дол.**

Замість квітів на могилу **бл. п. Ірени Возняк**, яка передчасно, у розквіті своєї 30-ої весни, відійшла у вічність 1 жовтня 1994 року, **Дарія Генза** зайнялася збіркою на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля, на яку склали: **120.00 дол.** — хресна мама Марія Качун; **50.00 дол.** — Люба і Оксана Яреми; **30.00 дол.** — Славка Кордуба; **по 25.00 дол.** — Таня Оберишин, Ян МекКінлей, родина Пастернаків; **по 20.00 дол.** — Дарія Генза, Катерина Олексів, родина Лещуків, Ольга і Василь Явдошини, Софія і Володимир Явдошини, Джан Ларока, Уляна Кекіш, Оля Генза, Михайло Масний; **по 10.00 дол.** — Євдокія Кріль, Анна і Василь Піхи, Христина Сачко; **по 5.00 дол.** — Марійка Маслович, Софія і Василь Марки, Катерина Гофман. **Разом 500.00 дол.**

ЖЕРТВОДАВЦІ

Ірина Бурачок, Вудсайд, Н.-Й.	50.00 дол.
Mr. & Mrs. John Boyus — Christmas gift-through the 99 Br. SUA	50.00 дол.
Ms. Mary Boyus — Christmas gift-through the 99 Br. SUA	25.00 дол.

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

Д-р Андрій і д-р Таїса Раки, Нью-Йорк, Н.-Й. для Дитячої санаторії "Джерело" в Трускавці — **1,000.00 дол.**

Членки гуртка бріджистів у Гартфорді складають на Фонд Суспільної Опіки з призначенням для сиріт в Україні; Євген і Стефанія Сиротюки, Мирослав і Марта Ломаги, Володимир й Ірена Левські, Богдан і Віра Ціропаловичі, д-р Ярослав Остап'юк, Ірина Чайковська, Орест Кузьма, Ярослав Кукіль. **Разом 250.00 дол.**

ПОМІЧ БАБУСЯМ

83-й Відділ СУА в Нью-Йорку, за 1994 рік	110.00 дол.
56-й Відділ СУА в Норт-Порті, Фл., за 1995 рік	110.00 дол.

Щиро дякуємо!

Лідія Черник,
референтка Суспільної опіки СУА
Анна Рак,
скарбничка Суспільної опіки СУА.

Замість квітів на могилу **бл. п. Івана Фединяка**, батька членок 29-го Відділу СУА в Чикаго Люби Калін і Оксани Весоловської, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Опечаленій горем родині висловлюємо найщиріші співчуття.

29-ий Відділ СУА, Чикаго.

На свіжу могилу **бл. п. Ігоря Богомольця** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюємо щире співчуття.

Іванна і Олег Ратичі.

Замість квітів на могили **бл. п. Емілії Іванни Панчишин з Гриценків і бл. п. Івана Строчана** складаю через 64-ий Відділ СУА **30.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюю щирі слова співчуття. **Ярослава Стасюк.**

У світлу пам'ять дорогої землячки-станіслав'янки **Стефанії Крушельницької** передаю **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюю щирі співчуття.

Оксана Лемеха-Луцька,
членка 64-го Відділу СУА.

У світлу пам'ять **бл. п. Іванни Осідач** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Катерина Глинянська.

ФОНД ІМ. ЛОТОЦЬКОЇ

У світлу пам'ять **бл. п. Іванни Осідач** складаю **10.00 дол.** на Фонд ім. Олени Лотоцької. **Катерина Глинянська.**

ЩИРО ДЯКУЄМО!

НАШИМ ДІТЯМ

РОМАН ЗАВАДОВИЧ

ВЕЛИКОДНІЙ ПРИВІТ

На дзвіниці дзвонять дзвони,
Великодні, голосні —
Всюди втіха, всюди гомін,
Всюди радісні пісні.

Це Ісус воскрес з могили,
І воскресла з Ним весна;
Квіти сині, жовті, білі
Розсипає скрізь вона.

Любі друзі, добрий ранок!
Всім привіт: Христос воскрес!
Час співати нам веснянок,
Щоб із серця смуток щез.

Великодніми піснями
Звеселяймо Божий світ,
Щоб почула за морями
Україна наш привіт.

ОЛЯ ГАЄЦЬКА

ВЕРБОВІ КОТИКИ

Катруся вийшла в садок, щоб налюбуватися першими квітами весни, які несміливо виставляли свої голівки до сонця. Соняшними промінчиками радувались і вербові котики, що густо вкрили кущі перед хатою.

— Матусю, поглянь, які вони гарненькі: великі, пухнаті, ще кращі, ніж минулої весни, — сказала мамі, яка пильно складала і пакувала речі, пригтовляючись до далекої подорожі в Америку.

У невеличкій хаті на передмісті Києва мету-

шилась теж мамина сестра — тітка Анна, допомагаючи в приготуванні до виїзду в Америку для продовження лікування Катрусі, яка хворіла від часу страшної чорнобильської катастрофи. Катруся вже вдруге їхала до Нью-Йорку, де проживає їх рідня, яка допомагає в лікуванні. Вона тішилася, що знову зустрінеться з племінницею Анею і крім перебування в лікарні зможе провести час зі своєю ровесницею та її старшою сестрою Оксаною. Наближається вербна неділя, а потім — Великдень, — думала

Катруся. Вона бачила всі наші прекрасні великодні звичаї, коли відвідувала таткову рідню в Дрогобичі. На жаль, ще чомусь до цього часу не повернулися ці звичаї до нашої столиці і ще дуже зрусифікованої центральної частини України, — думала з жалем дівчина. Вона побігла в садок і за хвилину дві малі гілочки з вербовими котиками лежали в малій коробці з книжками в її подорожній торбі. "Поїдемо, мої дорогенькі, далеко!"

Приїхали з мамою саме у вербну суботу, а в неділю вранці Катруся з таємничою усмішкою сказала до Ані і Оксани:

— Я привезла вам "котики" з України.

Дівчата здивовано переглянулись:

— Живі котики з України?

Катруся щиро засміялась:

— Знаю, знаю, — сказала вона, — мій татко, як і ваш — з Дрогобича, а в Галичині їх називають шуткою або лозою.

Після відправи в церкві дівчата весело "побивали" себе і всіх знайомих посвяченою шуткою, приговорюючи: "Лоза б'є, не я б'ю, за тиждень Великдень!"

— А де ж наші котики вербові? — спитала мама.

— Тіточко, вони у нас дорогі і милі гості з України, як і ви з Катрусею, — відповіла по-важно Оксанка.

— Аня поклала їх у воду, а за тиждень вони будуть прикрасою нашого великоднього кошика з пасхою, яечками і писанками.

Тиждень проминув швидко, і ось вони знову в церкві — співають Христос Воскрес. Після церковних відправ пані Дарія виводить гагілки з дітьми школи святого Юра. Дівчатка у вишиваних сорочках, а з ними блідолиця дівчинка з ясними косами, що приїхала з Києва на лікування, виводить "жучка" і "Зельмана" і радісно співає: "Ой, зацвили фіялочки, зацвили, аж ся гори з долинами прикрили".

І ось ціла родина зібралася за святочно накритим столом, щоб спільно спожити свячене. Обмінюються розділеними на кусочки яечками і складають побажання. Радісний настрій затьмарила згадка про страшну чорнобильську катастрофу, що сталася саме у великодньому часі, 9 років тому, і від якої разом із тисячами дітей потерпіла ще дуже маленька тоді Катруся. Всі бажають їй здоров'я і радіють з успіхів лікування. А з-поміж прегарних писанок у кошику зі свяченим споглядають прекрасні вербові котики — вони радіють разом із блідолицею Катрусею.

РАННЬОМУ ПТАШКОВІ

Ще далеко до ранніх зорінь,
Ще хатинка окутана сном,
А в садку щось тихенько: цві-рінь,
Мов "добридень" мені під вікном.

Ах, добридень, цвірінькало мій,
Ти не спиш, хоч ще досвітній час?
Не довжиться нам сон весняний,
І не хочеться спати ні раз.

Коли б скорше той день заяснів,
Що нам сонце несе та весну!
Треба, пташку, нам діл, а не слів,
Треба, пташку, зусиль, а не сну.

Тож прийми, мій ти друже, привіт
За солодкий твій досвітній спів,
Долі й щастя лиш той не проспить,
Хто досвіта встати зумів.

Зоріння — рання зірниця (day-break)

довжитися — тривати (to last, to continue)

зусилля — effort, stress

проспати — to sleep.

НІНА КАЛЮЖНА

БІЛИЙ БУЗОК

— Мамо, мамо,
Глянь швиденько:
Під вікном зацвів бузок,
Наче хмаронька біленька
Опустилася в садок.

Простяглась аж в хату гілка,
Та пахуча, та густа,
А над нею в'ється бджілка,
Вся від сонця золота.

По садочку ходить вітер,
Грає пісню на гіллі,
Посипає білим цвітом,
Наче снігом, по землі.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

У різдвяний час, 20 грудня 1994 року, покликав Господь до життя вічного **бл. п. Гельґу Мізь** — дорогу нашу довголітню членку 84-го Відділу СУА. Відійшла Гельґа передчасно, бо прожила тільки 62 роки.

Не раз життя, хоч коротке, є так повновартісно проведене, немов тривало багато років. Саме таким було життя покійної.

Народилася Гельґа 11 березня 1932

року в столиці Болгарії Софії. Вона була єдиною дитиною у своїх батьків Герберта і Дори Бульманів. Батько її виконував там дипломатичну службу для своєї батьківщини Австрії, а мати була німецького роду. Дитинство Гельґи до 12-го року життя проходило у Софії, а опісля вона проживала з батьками в університетському місті Грац. Там молоденька студентка англійської і французької мов познайомилася зі студентом політехніки українцем Любомиром — своїм судженням. Після закінчення студій інженер Любомир Мізь одружився з Гельґою у 1954 році і молоде подружжя емігрувало до Америки. Жили спочатку в Чикаго, де й народилися їхні діти Юрій, Леся і Андрій.

Гельґа була вірною і доброю дружиною, дбайливою люблячою мамою і згодом бабунею. Вона пізнала, полюбила і прийняла українство свого чоловіка і наш обряд, а при тому не забувала і про свій рідний корінь. Сама так вивчила українську мову, що навіть тяжко було повірити, що не була українкаю. Дітей своїх виховала в пошані до обох народів. Подбала, щоб вони вивчили три мови рівночасно.

Діти закінчили школу українознавства в Чикаго, були пластунами, а тепер всі троє є професіоналістами з університетською освітою.

Постійно меншають ряди наших членок СУА, одна за одною відходять вони у потойбічний світ, залишаючи прогалину у Відділах та жаль серед рідних і приятелів. 30 листопада 1994 року прощали ми заслужену членку 22-го Відділу в Чикаго **бл. п. Анну Білінську**.

Народилася Анна у свідомій українській родині Ощипків у селі Серафинці Городенського повіту в Західній Україні. Закінчивши початкову школу в рідному селі, продовжувала далші студії в семінарі в Коломиї, які закінчила учительським дипломом. У тодішніх польських обставинах трудно було свідомій українській учительці влаштуватися на працю за професією. Тоді вдалося Нусі (як її усі кликали) дістати працю в українському Ревізійному Союзі в Городенці. Там доля звела її з інженером Богданом Білінським, який по закінченні студій у Празі працював

у Городенці. Молоде подружжя, обдароване трьома синами, недовго втішалося родинним щастям. З вибухом Другої світової війни сім'я Білінських, як і багато інших українських родин, подалася на захід. У Німеччині перебули вони чотири роки в переселенчому таборі Ансбах, а по закінченні війни в 1949 році виїхали з дітьми до Америки та поселилися в Чикаго.

Згідно із своєю громадською настановою, Нуса вступила в члени Союзу Українок Америки, 22-го Відділу, де впродовж багатьох років займала різні пости, навіть, очолювала Відділ як голова. Крім праці в СУА вчила в суботній школі українознавства, була директором школи при парафії св. Йосифа, довголітнім членом Т-ва "Учительська Громада", активною в парафії свв. Володимира і Ольги. Обдарована непересічним хистом до української вишивки, залюбки плекала цю вітку

Довгі роки Гельґа Мізь працювала бібліотечкаркою, але знаходила час і енергію для суспільної праці. Була членкою Німецько-американського національного конгресу, з рамени якого багато років вела суботню школу для німецьких дітей і влаштовувала імпрези.

Від початку існування 84-го Відділу СУА (30 років) була активною членкою, завжди охочою до праці. Пам'ятаю, як у 1988 році, коли ми святкували Тисячоліття Християнства в Україні, Гельґа гарно написала про наше Тисячоліття в німецькому журналі "Die Deutsche Woche". У хаті родини Мізів ми багато разів проводили сходини Відділу і завжди відчували там щирю гостинність і теплоту.

Гельґа любила і зберігала українські традиції поруч з її рідними і цим збагачувала свою родину. Вона була лагідною вдачею, добра, щира людина без крихітки злоби, життєрадісна, з широкими зацікавленнями і знаннями з багатьох ділянок. Любила мистецтво, природу, любила подорожувати.

Покійна Гельґа з подиву гідною терпеливістю і надією довго боролася з тяжкою недугою.

У членок 84-го Відділу СУА і у всіх, хто її знав, залишиться про Гельґу гарна і добра пам'ять назавжди!

Марія Дорожинська.

нашого мистецтва, вела курси вишивання, організувала збірні і особисті виставки. Треба було подивляти бездоганність і чистоту стилю та справжню красу її вишитих експонатів, які нерідко репрезентували собою окремі регіони майже всієї української землі. Завжди повна енергії, ініціативи, готова допомогти потребуючим, була прикладом для інших. Незважаючи на удари долі, втрату сина, чоловіка, зтяжну недугу, яка послідовно підкошувала її дні, не піддавалася, підтримувала зв'язок з Відділом, цікавилася його життям, по змозі все ще брала участь у його праці.

Відійшла від нас, залишивши в смутку сина з родиною та українську громаду. Зі справжнім жалем прощали ми, союзнянки, нашу добру подругу в цю останню життєву дорогу.

Мирослава Шевчик,
пресова референтка 22-го Відділу СУА.

"Our Life" welcomes original materials from readers and others contributors with the stipulation that such materials are not being simultaneously submitted to other publications. Manuscripts should be double-spaced and spelling of names of individuals mentioned in stories or articles should be verified for accuracy. Photographs submitted with manuscripts should have good contrast and should be appropriately captioned. The editors reserve the right to condense and edit materials submitted for publication. Unsolicited materials are welcome, but cannot be returned to contributors. "Our Life" occasionally accepts reprints and/or translations from other sources if the sources are properly credited. Unsigned manuscripts will not be considered for publication. Articles and stories from contributors do not necessarily reflect the opinions of the editors. All materials submitted for publication should be sent to "Our Life", attention Editor. For telephone inquiries, please call (212) 674-5508

23 квітня 1993 року відійшла у вічність бл. п. **Антоніна Сергієнко-Тихоненко**. Народилася Ніна 14 січня 1908 року в селі Леонівка Київської області, де її батько був священником.

Господь нагородив Ніну духовними скарбами, багатьма талантами. Була вона глибоко релігійною, музикальною, щирою українською патріоткою. Свій талант, свої сили вона віддала служінню українській громаді, особливо українській дітворі, бо в ній бачила будучність України. Вона вважала своєю місією ширити українську правду серед неукраїнців та дбати, щоб самим не втратити духовного зв'язку з Україною, щоб прищепити українським дітям,

вихованим у чужомовних школах, якнайглибшу любов до України, її культури, мови, щоб знали "хто вони і чий діти". Організувала школи українознавства в Бразилії та в Рочестері. Довгі роки вчила в школі українознавства при церкві св. Покрови в Рочестері і майже до кінця свого трудлюбивого життя вчила дітей гри на фортепіані. Укладала і вивчала з дітворою різні сценки, бо вірила, що від виховання молодого покоління залежить доля нашого народу.

Чужина і велика туга за Україною розбудила в Ніні поетичну іскру. Будучи свідком голоду на Україні в 1932-33 роках, у своїх віршах вона оспівувала красу України, її страждання і терпіння. Багато своїх віршів присвятила пам'яті незламних духом Пастирів України, яких замучили в засланнях за Українську Православну Церкву, та братам і сестрам, замученим у московських тюрмах, які боролися за визволення України.

Бл. п. Ніна проявляла велику любов до мистецтва, глибоко розуміла важливість збереження української культури, української спадщини, її скарбів. У своєму заповіті п. Ніна призначила 15,419.38 дол. на розбудову Українського Музею в Нью-Йорку. Ще за життя пожертвувала на Український Музей 6,000 дол. і в листі до Управи УМ писала: "Розуміючи важливість існу-

вання репрезентативного Українського Музею в Нью-Йорку, із своїх скромних достатків від щирого серця жертвую 6,000 дол. Я дуже високо ціную загальну мету праці Управи, а саме знайомити людей з осягами української культури та пам'ятниками нашої історичної спадщини.

Завдяки відданий, досвідченій праці керівників Українського Музею, УМ успішно зростає і розвивається, а це викликає віру в людей та бажання всебічно допомагати, забезпечити його існування на майбутнє".

Бл. п. Ніна Сергієнко-Тихоненко теж призначила 7,709.66 дол. 47-му Відділові Союзу Українок Америки ім. Лесі Українки в Рочестері. Хоч не була членкою нашого Відділу США, оцінювала вклад нашої праці в служіння Богові і Україні та українській громаді, що було її життєвою дорогою. Управа 47-го Відділу США із цієї суми призначила 5,000 дол. на Запасний Фонд журналу США "Наше Життя" та 1,000 дол. на Репрезентаційний Фонд США.

Рочестерська громада гідно попрощала п. Ніну у вічність. Похоронена на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку.

Хай буде вічна пам'ять вірній дочці України!

Іванна Мартинець,
мистецько-музейна референтка
47-го Відділу США ім. Лесі Українки
в Рочестері.

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів, статей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були поміщені чи переслані до інших видань. Будемо вдячні, якщо пресові референтки та дописувачі будуть дотримуватися цієї засади.

Незамовлених матеріялів редакція не повертає, не приймає матеріялів, не підписаних авторами, а також не веде листування з приводу невикористаних матеріялів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати прислані матеріяли і виправляти мову. Матеріяли, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

Передруки і переклади матеріялів з "Нашого Життя" дозволені за поданням джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

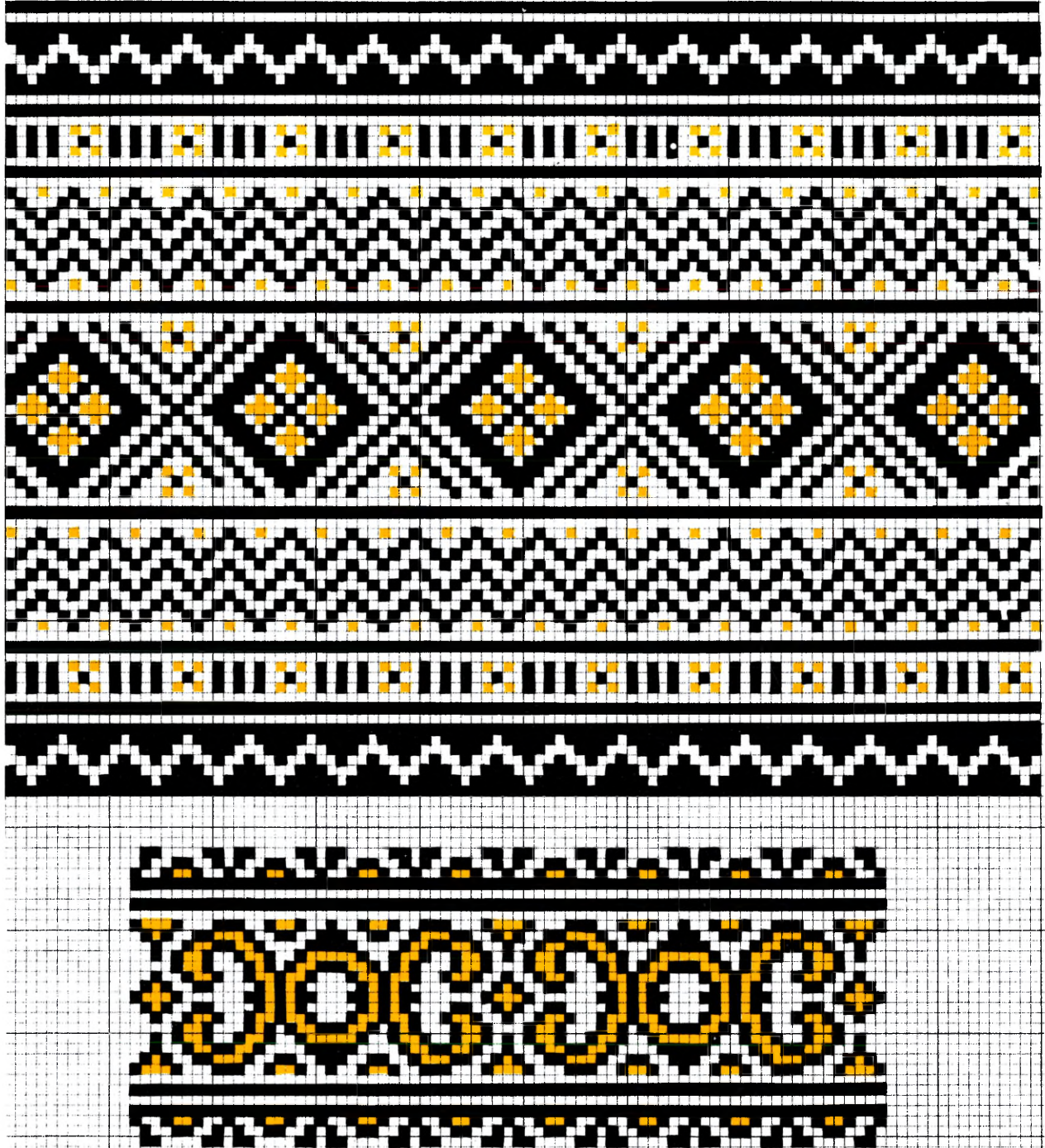
Усі редакційні матеріяли просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою "редакторові".

Кошти вироблення кліш покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: 1-212-674-5508.

"Second-Class Postage Paid at New York, N.Y. and at additional mailing offices" (USPS 414-660)
108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

Фрагменти взорів Бойківщини. Із збірки Ірини Сенюк. Рисувала Любов Попадинець.
Fragment of designs from Boykiv region. From Iryna Senyk's collection. Drawing by Lubov Popadyneec.